Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Настаўніцкая газета

№ 61 (5392)
Субота, 25 мая 2002 года

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

З пасяджэння калегіі Міністэрства адукацыі

Даручэнні Прэзідэнта выконваюцца

22 мая адбылася калегія Міністэрства адукацыі, на якой разглядалася пытанне аб рабоце міністэрства па выкананні Пратакола даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі, дадзеных на II з'ездзе настаўнікаў і падчас справаздачы Урада Рэспублікі Беларусь 29 красавіка 2002 года.

Першым са справаздачай выступіў М.С.Фяськоў, начальнік галоўнага ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі Міністэрства адукацыі. За першае паўгоддзе гэтага года міністэрствам быў праведзены шэраг мерапрыемстваў па выкананні даручэнняў Прэзідэнта. Па-першае, у План мерапрыемстваў па рэалізацыі Асноўных накірункаў развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі ўнесены змяненні і дапаўненні з улікам сённяшніх пераўтварэнняў, змяненняў у стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця рэспублікі, рашэнняў II з'езда настаўнікаў. Падрыхтаваны і ўнесены ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь План рацыяналізацыі сеткі агульнаадукацыйных вучэбных устаноў. Закрываюцца будуць толькі малакамплектныя школы. Па плану гэтая працэдура закране 57 пачатковых, 42 базавыя і 1 сярэднюю школу. Для вучняў гэтых школ будзе арганізаваны падвоз у бліжэйшую перспектыўную школу.

Прынята Пастанова Савета Міністраў ад 21 сакавіка 2002 года "Аб мерах па ўдасканаленні арганізацыі аплаты працы педагагічных работнікаў", у сувязі з якой у 2002–2003 навучальным годзе педагогам за выкананне арганізацыйна-выхаваўчай работы аплата будзе рабіцца на аснове тарыфікацыі або па гадзінных стаўках..

Сёлета з другога паўгоддзя ў 426 школах Брэсцкай вобласці праводзілася апрабацыя арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу ва ўмовах пяцідзённага вучэбнага і шасцідзённага працоўнага тыдня. Гэта яшчэ адно даручэнне Прэзідэнта. І з 1 верасня 2002 года ўсе агульнаадукацыйныя школы пяройдуць на працу ў новым рэжыме. Сёння ўжо вядзецца актыўная падрыхтоўка: праведзены шэраг мерапрыемстваў (і яшчэ запланаваны), падрыхтаваны змененыя вучэбныя планы (са скарачэннем вучэбных гадзін і такіх прадметаў, як чарчэнне і АЗЖ, якія інтэгрыруюцца ў іншыя прадметы), удакладняюцца метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і зместу шостага дня працоўнага тыдня. Суботу кожная школа будзе планаваць з улікам сваіх магчымасцей. Заканчваецца дапрацоўка інструктыўна-метадычных матэрыялаў па ўвядзенні прыкладных нормаў 10-бальнай сістэмы ацэнкі вучэбных дасягненняў вучняў.

Зноў распрацавана і адобрана праграма "Інфарматызацыя сістэмы адукацыі". ВНУ поўнасцю забяспечаны камп'ютэрнай тэхнікай, большасць мае доступ да сеткі Інтэрнэт. Пры БДУ створаны Цэнтр інтэрнэтадукацыі. У прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі праводзіцца работа па стварэнню карпаратыўнай інфармацыйнай сеткі Прафнет, якая аб'ядноўвае абласныя вучэбна-метадычныя цэнтры прафесійнай адукацыі і шэраг вучэбных устаноў.

Акадэміяй паслядыпломнай адукацыі, Рэспубліканскім інстытутам прафесійнай адукацыі, Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы, Нацыянальным інстытутам адукацыі ствараецца інфармацыйны банк прагрэсіўных інавацый і тэхналогій. Ён рэалізуецца ў камп'ютэрным выглядзе і дае магчымасць дыстанцыйнага навучання.

Міністэрствам адукацыі, Акадэміяй паслядыпломнага навучання, профільнымі рэспубліканскімі ўстановамі распрацавана сістэма правядзення рэспубліканскіх і рэгіянальных метадычных семінараў і іншых мерапрыемстваў, у рамках якіх забяспечваецца ўкараненне падыходаў і ідэй сучаснай канцэпцыі і праграмы выхавання.

Зацверджана Канцэпцыя ўдасканалення дзяржаўнага кантролю ў нацыянальнай сістэме адукацыі на 2002-2005 гады і праграма яе рэалізацыі, зараз вядзецца распрацоўка новай нарматыўнай базы па пытанні якасці адукацыі. У красавіку праводзілася сацыялагічнае апытанне па якасці адукацыі і выхавання, якім былі ахоплены 15 вучэбных устаноў рэспублікі; апытана каля 4600 навучэнцаў і студэнтаў. Даныя аналізуюцца, вынікі плануецца надрукаваць.

Распрацаваны праект Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. "Аб стварэнні рэспубліканскага фонду падтрымкі адукацыі", які накіраваны ў Савет Міністраў.

Упраўленнем прафесійна-тэхнічнай адукацыі распрацаваны Каардынацыйны план па здзяйсненню мерапрыемстваў праграмы "Тэхнічнае пераасначшэнне прафесійна-тэхнічнай адукацыі на 2002-2005 гады", у якім павінны прыняць удзел арганізацыі і прадпрыемствы, для якіх ажыццяўляецца падрыхтоўка кадраў.

Аналіз рэалізацыі Плана асноўнах мерапрыемстваў па выкананні Пратакола даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі, дадзеных на II з'ездзе настаўнікаў, дазваляе зрабіць высновы, што структурныя падраздзяленні міністэрства і рэспубліканскія падведамасныя ўстановы забяспечылі выкананне прадугледжаных мерапрыемстваў.

Са справаздачай аб выніках работы Міністэрства адукацыі па пытаннях фінансава-гаспадарчай дзейнасці за чатыры месяцы 2002 года, а таксама па разгляду пытанняў па арганізацыі работы па выкананні Пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 8 мая 2002 года № 600 "Па рэалізацыі захадаў па выкананні даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнкі, дадзеных пры справаздачы Урада Рэспублікі Беларусь 29 красавіка 2002 года" выступіла Л.І.Субоцкая, начальнік галоўнага ўпраўлення сацыяльна-эканамічнага развіцця Міністэрства адукацыі. Установы адукацыі ў поўным аб'ёме не фінансуюцца. Так, удзельная вага бюджэтных сродкаў у адносінах да валавага ўнутранага прадукту ў 2002 годзе складае 6,7 працэнта замест 10 працэнтаў, прадугледжаных Законам. У 2002 годзе планавыя выдаткі на адукацыю без капітальных укладанняў вызначаны ў суме 1480,0 млрд. рублёў. Удзельная вага выдаткаў галіны ў выдатках бюджэту склала 24 працэнты. Гэтых сродкаў хапае на забеспячэнне выдаткаў па абароненых артыкулах рэспубліканскага і мясцовага бюджэту – заработная плата, стыпендыя, дапамога, прадукты харчавання. У органах дзяржаўнага казначэйства знаходзяцца неаплачаныя плацёжныя даручэнні на суму 4,5 млрд. рублёў, у тым ліку па падручніках – 3,4 млрд. рублёў.

Неплацёжаздольнасць устаноў адукацыі рэспубліканскага падначалення ўзнікае з-за некалькіх прычын: недахопу планавых назначэнняў для выдаткаў на рэальныя выдаткі; адсутнасці фінансавання па выдатках, якія робяцца ў межах сродкаў, якія выдаткоўваюцца; існавання крэдыторскай запазычанасці за 2001 год.

Несвоечасова рабіліся выдаткі па артыкулах бюджэтнай класіфікацыі ва ўстановах адукацыі мясцовага падначалення, у тым ліку па абароненых артыкулах. На 15 мая запазычанасць па заработнай плаце за красавік складала 21 млрд. руб.

Міністэрствам адукацыі пастаянна праводзяцца мерапрыемствы па эканоміі бюджэтных сродкаў, што выдзяляюцца на функцыяніраванне і развіццё галіны. Такія, як рацыяналізацыя сеткі ўстаноў адукацыі; скарачэнне колькасці гадзін у вучэбных планах школ; рэарганізацыя ўстаноў адукацыі, якія выконваюць дубліруючыя функцыі; скарачэнне колькасці адміністрацыйна-гаспадарчага персаналу ўстаноў адукацыі, у тым ліку адміністрацыйна-кіраўніцкага персаналу; упарадкаванне тыпавых штатаў устаноў адукацыі; вызначэнне фіксаванай выплаты педагагічным работнікам на набыццё метадычнай літаратуры; аптымізацыя выдаткаў на харчаванне навучэнцаў ПТНУ і змяншэнне цаны на харчаванне ў школах. Прынятыя меры дазваляюць у разліку на каляндарны год сэканоміць бюджэтныя сродкі на суму 58,0 млрд. руб.

На 2002 год зацверджана праграма мерапрыемстваў па арганізацыі пазабюджэтнай дзейнасці ва ўстановах адукацыі, падначаленых міністэрству. У праграму ўключаны 29 відаў такой дзейнасці. Даходы ад яе за чатыры месяцы гэтага года склалі 38,7 млрд.руб. За кошт іх установамі адукацыі ажыццяўляецца рамонт, набыццё абсталявання, выплата камандзіровак і г.д.

Разам з тым для паспяховай работы ў гэтым напрамку трэба яшчэ распрацаваць праект нарматыўна-прававога акта, на права вызначаць цану на платныя паслугі кіраўнікам установы, зыходзячы з попыту і прапановы; унесці змяненні ў пералік відаў дзейнасці, на якія патрэбны спецыяльныя дазволы (ліцэнзіі); вызваліць ад падатку сродкі, якія навучэнцы зарабілі падчас практыкі; унесці змяненні ў загад Міністэрства фінансаў "Аб зацвярджэнні метадычных указанняў аб парадку планавання, выкарыстання і ўліку даходаў, атрыманых ад дзейнасці юрыдычных асоб, якія фінансуюцца з бюджэту", у частку планавання выдаткаў па артыкулах даходаў і выдаткаў па пазабюджэтнай дзейнасці, скасаваўшы бюджэтныя нормы, тарыфы і расцэнкі; разгледзець магчымасць планавання рэнтабельнасці пры вызначэнні кошту платнай адукацыі ў дзяржаўных установах, якія забяспечваюць атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі, вышэйшых прафесійна-тэхнічных вучылішчах і прафесійна-тэхнічных каледжах.

З заключнай прамовай перад удзельнікамі калегіі выступіў Міністр адукацыі П.І.Брыгадзін, які, у прыватнасці, заўважыў, што галоўны абавязак работнікаў асветы – забяспечыць дзіця якаснай адукацыяй пры захаванні яго здароўя. Сёння перад навучальнымі ўстановамі пастаўлены тры задачы – якасць адукацыі, якасць выхавання і вырашэнне фінансавых праблем. Пазабюджэтная дзейнасць не ставіць мэты зарабіць грошы, заўважыў Міністр, яна вучыць кіраўнікоў адукацыі распараджацца сваімі фінансавымі рэсурсамі. Пётр Іванавіч заклікаў кіраўнікоў на месцах загадзя паклапаціцца аб своечасовай выплаце настаўнікам адпускных, а таксама памеркаваць над тым, як без памылак і аптымальна перайсці на пяцідзённы вучэбны тыдзень.

Па завяршэнні работы калегіі была прынята пастанова з улікам унесеных у яе прапаноў.

Ева ІСТРАЦЬКОВА.

Гарант развіцця грамадства

Шостая Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, якая з 15 па 17 мая праходзіла ў Мінску, была прысвечана самай актуальнай і абмяркоўваемай у адукацыйных колах тэме - якасці адукацыі і кіраванню ёю ў інтарэсах устойлівага развіцця грамадства.

Сёння "Настаўніцкая газета" прапануе вашай увазе матэрыялы канферэнцыі на старонцы "Якасць адукацыі".

У мерапрыемстве прынялі ўдзел практыкі, упраўленцы, навукоўцы з нашай краіны, Расіі, а таксама прадстаўнікі Украіны і Татарстана. Арганізатарамі гэтай падзеі выступілі Міністэрствы адукацыі Беларусі і Расіі, Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, Маскоўскі педагагічны дзяржаўны універсітэт і Міжнародная акадэмія педагагічнай адукацыі.

На працягу трох апошніх гадоў беларускімі і расійскімі вучонымі сумесна вывучаўся феномен якасці адукацыі на ўсіх узроўнях. Таму канферэнцыю можна лічыць пэўным вынікам гэтага прадуктыўнага супрацоўніцтва. Тэма канферэнцыі таксама была падказана рэформай школы, якая выявіла, што пераўтварэнні ў сферы адукацыі павінны адбывацца праз павышэнне адукацыйных і выхаваўчых паслуг, ад якіх, у сваю чаргу, залежыць як якасць жыцця асобнага чалавека, так і якасць дзеянняў усіх дзяржаўных структур. Арганізатары канферэнцыі выказвалі надзею, што сустрэча і абмен думкамі дазволяць удакладніць шматлікія пытанні арганізацыі работы па павышэнні якасці адукацыі, па зместу катэгорый "якасць адукацыі і выхавання" і г.д.

Паказальна, што адкрыццё канферэнцыі прайшло ў памяшканні ліцэя БДУ, які на сёння ўяўляе сабой самую сучасную, абсталяваную, прыгожую, камфортную школу. Удзельнікі мелі магчымасць ацаніць добрыя ўмовы і выдатную матэрыяльную базу ліцэя.

З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў канферэнцыі звярнуліся – П.І. Брыгадзін, Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь, і Л.С. Грабнёў, намеснік Міністра адукацыі Расійскай Федэрацыі.

Асноўная ўвага на пленарным пасяджэнні была скіравана на даклад А.І. Жука, першага намесніка Міністра адукацыі нашай краіны, доктара педагагічных навук, прафесара. Тэма яго выступлення – "Праблемы якасці адукацыі ў сучасных умовах". Якасцю адукацыі сёння заклапочаны ўсе краіны свету, бо менавіта з ёю яны звязваюць будучы росквіт і моц дзяржавы, што знайшло адлюстраванне ў міжнародных праграмных дакументах. Сусветная гандлёвая арганізацыя прызнала адукацыю сферай паслуг. Гэта не выпадкова, бо менавіта адукацыя задавальняе патрэбы грамадства, дзяржаўных структур, прамысловасці, бізнесу і чалавека, які жадае вучыцца. У апошні час назіраецца тэндэнцыя інтэграцыі адукацыйных прастораў многіх краін, якія імкнуцца знайсці адзіныя крытэрыі ацэнкі якасці адукацыі, адзіныя прыёмы ў кіраванні ёю, што якраз зараз і актуальна ў адносінах паміж Беларуссю і Расіяй, а канкрэтная праца ў гэтым напрамку цяпер вядзецца. Аляксандр Іванавіч назваў асобныя праблемы, якія стаяць перад нашай адукацыяй: высокі працэнт дзіцячых захворванняў, разрыў паміж адукацыяй і выхаваннем, адсутнасць патрэбнай матэрыяльна-тэхнічнай базы, камерцызацыя ВНУ, у якія выпускнік школы без дадатковай падрыхтоўкі паступіць не можа, скарачэнне навуковай дзейнасці ў ВНУ і іншыя. Ён таксама спыніўся на тым, што ж такое якасць адукацыі і якія тыпы кіравання існуюць.

Першы дзень канферэнцыі прадоўжыў сваю работу па 10 секцыях, дзе дэталёва, з практычнымі прыкладамі разглядаліся пытанні па кіраванні якасцю адукацыі ў дашкольных, сярэдніх агульнаадукацыйных установах, установах спецыяльнай, дадатковай, прафесійнай адукацыі і ВНУ, у рэгіёне, у сістэме павышэння кваліфікацыі педагагічных кадраў, а таксама былі абмеркаваны пытанні па псіхалагічным і метадалагічным суправаджэнні ў кіраванні якасцю адукацыі.(Па тэматыцы 9 секцый выдадзены брашуры, куды ўвайшлі навукова-метадычныя артыкулы).

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Ці будзе святам апошні званок?

Па стану на 21 мая запазычанасць па зарплаце педагогам па Гродзеншчыне склала 2 мільярды 441 мільён рублёў. Поўнасцю выплачана зарплата толькі ў абласным цэнтры. Найбольшую суму павінны выплаціць у Смаргоні – 324 мільёны рублёў і Воранава – 201 мільён рублёў.

Як паведамілі ў планава-эканамічным аддзеле Мінскага абласнога ўпраўлення адукацыі, па стану на 23 мая сума запазычанасці па зарплаце складае 3 мільярды 600 мільёнаў рублёў. Пашанцавала педагогам з Барысава, Салігорска і Жодзіна – яны ўжо атрымалі зарплату за красавік. Разлічыліся з сельскімі настаўнікамі Мінскі і Салігорскі раённыя аддзелы адукацыі. У 19 раёнах запазычанасць па зарплаце не ліквідавана.

Шкада, што ў дзень 25 мая, калі ў школах прагучыць апошні званок, у многіх настаўнікаў будзе далёка не святочны настрой. А ўвогуле нядаўна ў тэлефоннай размове дырэктар сельскай школы з Магілёўшчыны на пытанне аб зарплаце сказаў: "Мы ўжо прывыклі атрымліваць зарплату 29, 30 чысла. Не было б яшчэ горш". Сумныя словы.

Ала ШАЎЦОВА.

Весткі

Ці лёгка быць маладым?

Такую назву атрымала апошняя гульня КВЗ паміж камандамі ПТВ.

На сцэну актавай залы Дзяржынскага ПТВ № 212 выйшлі каманды ПТВ № 93 "Убойная сила", ПТВ № 107 "Лицей одарённых" Мінска і гаспадароў – "Безбашенный городок".

У першым конкурсе-прывітанні ўсе каманды засведчылі настрой на перамогу. Наступныя конкурсы – размінка і капітанскі. Апошні меў адмысловую назву – "Маладосць мая – Беларусь".

На астатак было хатняе заданне. У ім знайшлі месца мініпастаноўкі розных гумарэсак, анекдотаў, песні і танцы.

Гульня праходзіла з пераменным поспехам. А лідэрам стала каманда ПТВ з Дзяржынска.

На конкурс паклікаў Дзяржынск

У беларускай гімназіі Дзяржынска створаны атрад ЮІР (юныя інспектары руху), якім кіруе выкладчык У.У.Жук.

Нядаўна тут адбыўся конкурс-спаборніцтва ЮІР. У ім прынялі ўдзел юныя інспектары школ як Дзяржынскага, так і Клецкага, Стаўбцоўскага, Нясвіжскага раёнаў.

Конкурс меў выключна выхаваўчае значэнне.

Узнагароды пераможцам уручыў начальнік АДАІ РАУС маёр міліцыі В.У.Герман.

Тамара ШАЎЧЭНКА.

Школе – 150 гадоў

Міхаіл Орда, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь у свой час быў абраны ў гэты заканадаўчы орган жыхарамі Дзятлаўшчыны.

Міхаіл Сяргеевіч з ахвотаю адгукнуўся на запрашэнне прыняць удзел у юбілейных урачыстасцях з нагоды 150-годдзя Ахонаўскай базавай школы Дзятлаўскага раёна.

Прыгожыя і прачулыя словы ў адрас настаўніцкага і вучнёўскага калектываў дэпутат падмацаваў і матэрыяльна – уручыў юбілярам камп'ютэр і каляровы прынтэр.

З Міхаіла Сяргеевіча ўзялі прыклад шматлікія госці.

Сярод запрошаных на адмысловае свята былі прадстаўнікі Расіі, Літвы, абласцей, адказныя службовыя асобы Дзятлаўскага райвыканкама, мясцовыя жыхары – хлебаробы калгаса "Гвардыя".

Наш кар.

Прайшоў фестываль дзіцячай творчасці

Днямі Калінкавіцкім тэрытарыяльным цэнтрам сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва праведзены фестываль дзіцячай творчасці "Крыштальная жамчужына".

Яго падрыхтавала аддзяленне "Сям'я і школа" гэтай установы. У мерапрыемстве ўдзельнічалі дзеці-інваліды горада і раёна. Да арганізацыі фестывалю асабліва спрычыніліся дырэктар Цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Святлана Дзяргач, загадчыца аддзялення гэтага цэнтра Ніна Заленская, псіхолаг Святлана Васько, намеснік старшыні райвыканкама Ніна Пракапенка, загадчыца аддзела адукацыі Людміла Башылава і інш.

Вучні. якія вылучыліся на фестывалі, будуць прадстаўляць Гомельшчыну на аналагічным мерапрыемстве рэспубліканскага значэння ў Мінску.

Аляксандр ГРУШЭЦКІ.

Віншуем!

За шматгадовую плённую працу па навучанню і выхаванню падрастаючага пакалення, значны ўклад у развіццё сістэмы адукацыі Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №243 ад 8 мая 2002 года прысвоены **ганаровыя званні**:

"Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь"

– ***Аляхновічу Уладзіміру Адамавічу*** – дырэктару Філатаўскага тэрытарыяльна-школьнага комплексу Круглянскага раёна;

– ***Апімаху Мікалаю Антонавічу*** – дэкану факультэта дашкольнага выхавання Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта імя Максіма Танка;

"Заслужаны настаўнік Рэспублікі Беларусь"

– ***Гружэўскаму Міхаілу Мар'янавічу*** – дырэктару сярэдняй школы № 1 Ашмян.

Навіны

Гомельшчына вызначылася

У Гомелі адбылася нарада кіраўнікоў педустаноў, якую ладзіла ўпраўленне адукацыі аблвыканкама.

Як паведаміла рэдакцыі намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Лідзія Кацегава, на ёй ішла размова пра першачарговыя задачы па выкананню кіраўнікамі педустаноў задач, вызначаных на аналагічнай рэспубліканскай нарадзе.

Пра ўдасканаленне арганізацыі адукацыйнай прасторы Гомельшчыны, выпраўленне пэўных пралікаў, ход рэфармавання сярэдняй школы гаварыў у змястоўным дакладзе, насычаным інфармацыяй, фактамі, высновамі, начальнік упраўлення адукацыі Гомельскага аблвыканкама Андрэй Лук'яновіч.

Аўдыторыю прысутных складалі загадчыкі аддзелаў адукацыі райвыканкамаў, дырэктары школ Гомельшчыны, кіраўнікі пазашкольных устаноў вобласці.

У рабоце нарады прыняў удзел намеснік міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Казімір Фарыно.

Уладзімір НОВІК.

Для прафесійнага кіравання неабходны інфармацыйныя тэхналогіі

Сярод мноства педагагічных маршрутаў у галіне кіравання якасцю адукацыі ў вочы кінуўся, як мне здаецца, самы актуальны - "Кіраванне якасцю адукацыі ў вясковым рэгіёне". Маю цікавасць падзялілі і шматлікія госці з Расіі, у прыватнасці кандыдат педагагічных навук, прафесар Маскоўскага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта Тамара Кандрацьеўна Чакмарова.

Удзельнікам Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Кіраванне якасцю адукацыі ў інтарэсах устойлівага развіцця грамадства" у якасці прыкладу працы на вёсцы была прапанавана работа сярэдняй школы № 2 Фаніпаля Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці. Шчыра кажучы, вясковай школу назваць цяжка, таму што Фаніпаль ужо тры гады лічыцца горадам, але, напэўна, трэба ўлічваць і той факт, што жыхароў тут няшмат, як і будынкаў гарадскога тыпу таксама – усё больш вясковыя хаты. Тым не менш двухпавярховы будынак школы ўражвае не звонку, а знутры – дастаткова вялікія класныя пакоі з добрым абсталяваннем, тры камп'ютэрныя класы (не кожная сталічная школа можа такім пахваліцца), мармуровыя лесвіцы, спартыўныя залы, актавая зала, бібліятэца, сталоўка. Школа з'яўляецца эксперыментальнай пляцоўкай па Дальтан-тэхналогіі і апрабацыі модульнага навучання. У ёй працуе дзевяць праблемных творчых груп і ўнутрышкольных метадычных аб'яднанняў. У гэтай навучальнай установе ёсць школьная рэспубліка са сваім прэзідэнтам. Карацей, у другой фаніпальскай школе ўсё ж больш атрыбутаў гарадской школы, а, з другога боку, можа я занадта архаічна мыслю ў 21 стагоддзі. Вясковая школа і павінна такой быць.

Другая частка праграмы была, бадай што, самай цікавай. Педагогі фаніпальскай школы дэманстравалі сваё майстэрства падчас урокаў. Усяго было прадстаўлена чатырнаццаць урокаў, праведзеных у рамках самых розных тэхналогій – модульнай, узроўневай дыферэнцыяцыі, Дальтан-тэхналогіі, сістэмы Эльконіна і Давыдава.

Урок матэматыкі ў 2-м класе на тэму "Вымярэнне і пабудова велічыняў з дапамогай некалькіх мерак" па тэхналогіі развіццёвага навучання па сістэме Эльконіна – Давыдава прайшоў вельмі энергічна. Самае галоўнае – дзецям даецца магчымасць самастойна мысліць, яны вучацца адразу рабіць высновы, хоць толькі і другакласнікі. У час заняткаў некалькі разоў мяняўся від дзейнасці вучняў. Настаўніца Ніна Мечыславаўна Валоцька ўмела спалучала працу з усім класам, з кожным індывідуальна, у групах. Дарэчы, наконт груп. Праца ў іх была прысвечана складанню формулы вымярэння велічыні – дзеткі вучыліся рабіць высновы, прычым дастаткова паспяхова. Абавязковым элементам урока была гульня – усе дзеці любяць гэтую справу, а ў другім класе яшчэ як! А вучыцца гуляючы жадае кожны вучань.

Другі ўрок быў ужо па геаграфіі ў восьмым класе на тэму "Экалагічныя праблемы Еўропы" і праводзіўся па тэхналогіі ўзроўневай дыферэнцыяцыі. Урок-прэс-канферэнцыя быў уводным у тэму – абмяркоўваліся самыя актуальныя экалагічныя праблемы. На ўроку працавалі цэнтры (групы па пяць чалавек), у прыватнасці цэнтр журналістаў, якія паспрабавалі задаць свае "злабадзённыя" пытанні – накшталт: да чаго могуць прывесці экалагічныя праблемы, якую з імі неабходна весці барацьбу? Знамянальным аказалася тое, што напрыканцы ўрока вучні самі распрацавалі тэматыку, праблематыку і форму правядзення наступных чатырох урокаў, прысвечаных праблемам экалогіі Еўропы.

Пасля ўрокаў адбылася творчая лабараторыя "Кіраванне якасцю адукацыі". Цяпер ужо ўдзельнікі канферэнцыі працавалі ў групах. У кожнай групе ў якасці кіраўніка выступаў настаўнік фаніпальскай школы, які знаёміў сваіх гасцей з вопытам па эксперыментальнай рабоце, сістэмай працы настаўнікаў, метадычных аб'яднанняў, сістэмай кантрольных мерапрыемстваў па рэалізацыі непарыўнага ўзыходзячага развіцця прафесійнай кампетэнтнасці настаўніка. Адміністрацыя школы на чале з яе дырэктарам Аляксандрам Іосіфавічам Васількевічам паказала працу па стварэнню ўмоў: забеспячэнне здароўя і здаровага ладу жыцця за кошт новых адукацыйных тэхналогій, валеалагізацыі агульнаадукацыйнага працэсу, забеспячэння высокай якасці і даступнасці адукацыі, кіравання якасцю адукацыі на аснове матрычна-праектнай мадэлі кіравання. Завучы школы, ці, як яны сябе называюць, менеджэры, пазнаёмілі прысутных з функцыямі, што выкарыстоўваюцца ў кіраванні – інфармацыйна-аналітычная, планава-прагнастычная, кантрольна-дыягнастычная, арганізацыйна-выканаўчая. Кожны настаўнік школы ўдзельнічае ў працэсе кіравання, галоўным прыярытэтам якога сталі новыя тэхналогіі.

Фаніпальская сярэдняя школа №2 з'яўляецца добрым прыкладам кіравання якасцю адукацыі. Адміністрацыя і фаніпальскі калектыў зрабілі вялікую справу – стварылі цэласную сетку кіравання адукацыяй. Але, на жаль, не кожнай вясковай школе пад сілу зрабіць такое ўжо хаця б таму, што ўмовы не дазваляюць. Каб якасна кіраваць якасцю адукацыі, неабходны новыя інфармацыйныя тэхналогіі, а напросту кажучы – элементарныя камп'ютэры.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Навукоўцы пайшлі да практыкаў

Секцыя "Кіраванне якасцю адукацыі ў сярэдніх агульнаадукацыйных установах" - была самай прадстаўнічай на канферэнцыі: як па колькасці ўдзельнікаў, так і па геаграфіі. У ёй працавалі спецыялісты з рэгіёнаў Беларусі і Расіі.

Задачы секцыі былі наступнымі:

* дамовіцца аб прадметах, па якіх трэба ацэньваць якасць адукацыі;

* вызначыць тэндэнцыі і эфектыўныя механізмы кіравання якасцю адукацыі;

* пазнаёміцца з вопытам кіравання якасцю адукацыі на розных узроўнях: рэгіянальным, школьным і дыдактычным.

Вялікая колькасць удзельнікаў і шматаспектнасць праблем абумовілі наступную форму работы: прадстаўленне ўдзельнікамі сваіх дакладаў. Пасля абмеркавання якіх можна зрабіць наступныя высновы:

1) педагагічная навука становіцца практыказарыентаванай, паколькі, па-першае, многія навукоўцы непасрэдна кіруюць эксперыментальнымі пляцоўкамі ў школах, па-другое, іх кнігі маюць характар зразумелых метадычных рэкамендацый. Прыклад такой працы паказваюць расійскія прафесары Т.І.Шамава і П.І.Траццякоў;

2) поспех у вырашэнні праблемы павышэння якасці адукацыі вызначаецца галоўным рэсурсам – высокім прафесіяналізмам настаўнікаў і кіраўнікоў школ, якога можна дасягнуць шляхам авалодання імі тэорыяй і практыкай кіравання якасцю адукацыі.

3) важнейшы параметр якасці адукацыі – стан здароўя дзяцей. Тэарэтычна і на практыцы ў эксперыментальных школах (у сярэдняй школе №125 Мінска, Маладзечанскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе мастацтваў, Фаніпальскай сярэдняй школе №2; у школах Расіі) даказана, што ў забеспячэнні здароўя школьнікаў вядучую ролю адыгрывае правільнае, рэсурсазабяспечанае выкарыстанне сучасных адукацыйных тэхналогій.

4) найбольш эфектыўным аказалася выкарыстанне модульнай сістэмы арганізацыі навучальна-выхаваўчага працэсу і модульнай тэхналогіі навучання, паколькі гэта забяспечвае павышэнне якасці адукацыі па ўсіх параметрах: авалоданне навучальным матэрыялам, выхаванне сацыялізацыі, захаванне здароўя вучняў і інш.;

5) механізмамі павышэння якасці адукацыі з'яўляюцца таксама:

– аптымізацыя зместу адукацыі;

– маніторынг якасці адукацыі (асабліва з выкарыстаннем камп'ютэра);

– даследчая праца суб'ектаў навучальна-выхаваўчага працэсу ў школе;

6) найбольш эфект у павышэнні якасці адукацыі дасягаецца, калі адпаведная сістэмная праца вядзецца ў межах усёй навучальнай установы. Выкарыстанне эфектыўных тэхналогій асобнымі педагогамі можа забяспечыць істотнае павышэнне толькі ступені авалодання вучнямі прадметным матэрыялам па асобных дысцыплінах,

7) існуе патрэба распаўсюджання і ўкаранення вопыту эксперыментальных школ.

***

Мне пашчасціла пабыць разам з іншымі 30 удзельнікамі канферэнцыі ў цудоўнай, унікальнай навучальнай установе – Маладзечанскай сярэдняй агульнаадукацыйнай школе мастацтваў (МСАШМ). Гэта сапраўды школа цудаў і кантрастаў. Мяркуйце самі: выпускнікі разам з атэстатам атрымліваюць пасведчанне ўстаноўленага ўзору аб тым, што яны маюць адукацыю музыканта (у аб'ёме музычнай школы), мастака (жывапісца, скульптара, графіка, дызайнера і г.д.; дарэчы, мастацкім аддзяленнем кіруе знакаміты М.К.Аўчыннікаў – член Саюза мастакоў Беларусі) або актора. У школе шмат творчых калектываў, высокі мастацкі ўзровень якіх прызнаны не толькі ў Маладзечна, але і за яго межамі. Далей, у гуманітарнай, па сутнасці, школе ёсць профільныя прыродазнаўчыя класы. Адна з вучаніц стала пераможцай Рэспубліканскай алімпіяды па біялогіі і едзе на міжнародную.

У МСАШМ дзеці, акрамя агульнаадукацыйных прадметаў і заняткаў у адным з мастацкіх профіляў, маюць магчымасць, па жаданню, займацца сацыялогіяй, культуралогіяй, журналістыкай, псіхалогіяй, рыторыкай, логікай і г.д. Сапраўды –гэта шматпрофільная школа, якая задавальняе вельмі разнастайныя патрэбы сваіх навучэнцаў і іх бацькоў.

Пералічанае вышэй магло б зрабіць гонар кожнай навучальнай установе. Але тут яшчэ вядзецца і сістэмная праца па ўкараненню і апрабацыі модульнай сістэмы арганізацыі навучальна-выхаваўчага працэсу. У спалучэнні з даволі дасканала засвоенымі педагогамі і вучнямі тэхналогіяй узроўневага навучання і камп'ютэрным спосабам навучання гэта дало надзвычай важкі педагагічны плён: змяншэнне ўзроўню захворвання вучняў на 40 %, павышэнне матывацыі, змяншэнне ўзроўню трывожнасці, павелічэнне на 17 % колькасці добрых і выдатных адзнак.

Такога значнага поспеху ў МСАШМ дасягнулі дзякуючы, па-першае, новай адукацыйнай мадэлі і методыкам яе рэалізацыі (на ўзроўні школы і асобнага педагога), па-другое, наяўнасці неабходных матэрыяльна-тэхнічных, вучэбна-метадычных і кадравых рэсурсаў, па-трэцяе, стварэнню сапраўднай каманды аднадумцаў, удзельнікі якой прынялі новыя каштоўнасці адукацыі, нормы і правілы працы ў інавацыйным рэжыме. Найбольшая заслуга тут належыць дырэктару, аддананаму сваёй справе, цудоўнаму, творчаму чалавеку, сапраўднаму лідэру ў сваім калектыве – Людміле Аркадзьеўне Васілевіч.

Госці, якім на працягу дня былі паказаны ўрокі, творчыя работы вучняў і педагогаў, метадычныя напрацоўкі настаўнікаў, нарматыўна-метадычная дакументацыя школы, выказалі захапленне і вялікую падзяку калектыву школы за іх прафесійную працу. Падзяку за тое, што яны адкрытыя да дыялогу і так яскрава прадэманстравалі вынікі сваёй сістэмнай працы па забеспячэнню якасці адукацыі.

Мікалай ЗАПРУДСКІ, загадчык кафедры педагогікі Акадэміі паслядыпломнай адукацыі, кандыдат педагагічных навук, дацэнт.

Інавацыйнае поле гімназіі

У гэты майскі дзень мінская педагагічная гімназія № 3 чакала гасцей - удзельнікаў VI Міжнароднай канферэнцыі "Кіраванне якасцю адукацыі ў інтарэсах устойлівага развіцця". Першымі іх сустракалі маладыя настаўнікі і старшакласнікі. У актавай зале гімназію прадстаўляла дырэктар Вольга Пятроўна Кананові. Асабліва кранула гасцей прывітанне гімназістаў. Цэнтральным было паяўленне на сцэне заўзятага прыхільніка КВЗ, абаяльнага юнага акцёра, нязменнага ўдзельніка ўсіх гімназічных канцэртаў і тэатральных пастановак Валіка Казея.

Гімназія прадстаўляла сваю работу па кіраванню якасцю даўніверсітэцкай псіхолага-педагагічнай падрыхтоўкі школьнікаў. Пра гэта гаварыла ў сваім выступленні намеснік дырэктара па навукова-метадычнай рабоце А.В.Пазняк, пасля чаго яна запрасіла гасцей на адкрытыя ўрокі. Панарама інавацыйнага вопыту ўстановы складалася з дзвюх частак, у першай былі прадстаўлены ўрокі базавага кампанента.

У гімназіі ўжо дзесяць гадоў актыўна выкарыстоўваецца Дальтан-тэхналогія, адукацыйная каштоўнасць якой заключаецца ў стварэнні спрыяльных умоў для індывідуалізацыі вучэбнай дзейнасці. Урок матэматыкі з выкарыстаннем гэтай тэхналогіі праводзіла К.В.Валахановіч. Гімназісты любяць Дальтан-урокі за магчымасць самастойнага, свабоднага выбару. А Кацярына Валянцінаўна адзначае, што поспехі вучняў на такіх уроках радуюць, бо дзеці працуюць захоплена, пачуваюць сябе камфортна. Акрамя таго, праца ў камандзе дапамагае выхоўваць пачуццё адказнасці за дзеянні і вынікі як уласныя, так і ўсёй групы.

Яшчэ адзін урок матэматыкі змаглі паглядзець госці. Алена Іванаўна Дыбоўская, пабываўшы на курсах прафесара П.І.Траццякова, проста "захварэла" на модульную тэхналогію і стала актыўна ўкараняць яе на сваіх уроках. Урок Алены Іванаўны – дынамічны, насычаны разнастайнымі формамі работы, прычым вучні выдатна ўсведамляюць, да якой мэты яны ідуць, валодаюць навыкамі самаарганізацыі. А.І.Дыбоўская лічыць, што модульная тэхналогія дазваляе сфарміраваць у дзяцей навыкі самаадукацыі – вельмі неабходнай для сучаснага чалавека.

Бясспрэчным з'яўляецца сцвярджэнне, што сёння не пражыць без ведання замежнай мовы. Англійская мова ў гімназіі выкладаецца на базавым узроўні з падрыхтоўчага класа, а з 7 класа – на павышаным. Патрабаванні да выкладання англійскай мовы і дзеці, і бацькі прад'яўляюць вельмі высокія. Вольга Іванаўна Грэбень, дарэчы, сама нядаўняя выпускніца гімназіі, робіць свае ўрокі такімі, каб кожны вучань пераадолеў бар'ер моўнай некампетэнтнасці, адчуў цікавасць да культуры іншай краіны. Урокі англійскай мовы ў пятым класе настаўніца праводзіць у форме гульні, што як мага лепш адпавядае ўзроставым асаблівасцям вучняў. На гэты раз Вольга Іванаўна звярнулася да камунікатыўнай тэхналогіі.

Развіццё эмацыянальнай сферы асобы, умення праяўляць свае пачуцці і перажыванні, здольнасці да творчага самавыяўлення – гэтыя мэты ставіць перад сабой настаўніца музыкі Вікторыя Уладзіміраўна Гракава. Дзеці на яе ўроках вучацца слухаць музыку навакольных прадметаў і з'яў.

Што агульнага паміж геаграфіяй і фасоляй? На гэтае дзіўнае пытанне лёгка адказаць, калі пабываць на арганізацыйна-дзелавой гульні, якую праводзіла настаўнік геаграфіі Ірына Віктараўна Мацкевіч. Вучні "штурмавалі" праблемныя пытанні, аналізавалі сітуацыю на рынку энергетычных рэсурсаў, выпрацоўвалі канструктыўныя прапановы па вырашэнню сусветнай энергетычнай праблемы.

Пасля кавы-брэйка з прэзентацыяй канцэпцыі псіхолага-педагагічнай падрыхтоўкі гімназістаў і яе вынікаў выступіла кандыдат псіхалагічных навук Лідзія Васільеўна Арлова, якая выкладае ў гімназіі псіхалогію ўжо больш як дзесяць гадоў. Лідзія Васільеўна лічыць, што ўрокі псіхалогіі патрэбны не толькі будучым настаўнікам – такія веды забяспечваюць устойлівае маральнае развіццё, камунікабельнасць, здольнасць да рэфлексіі і, як вынік, паспяховасць у жыцці.

У настаўнікаў нашай установы назапашаны багаты і цікавы вопыт па выкладанню прадметаў гімназічнага кампанента.

Госці змаглі праверыць свае лагічныя здольнасці на ўроку логікі для вучняў падрыхтоўчага класа. Дзеці ўразілі ўсіх сваім уменнем рашаць лагічныя задачы, будаваць лагічныя ланцужкі, устанаўліваць прычынна-выніковыя сувязі. Святлана Рыгораўна Цюраева ўпэўнена, што гэтая работа фарміруе ў маленькіх школьнікаў агульнавучэбныя ўменні і навыкі, такія, як здольнасць да аналізу, сінтэзу, абагульнення, рэфлексіі, культуры ўзаемін.

А на ўроку "Асновы здаровага ладу жыцця" мы даведаліся шмат новага пра гаючую сілу лекавых раслін, пра тое, што адвар святаянніку нельга піць, калі загараеш, бо рызыкуеш атрымаць сонечны апёк. Вучні Таццяны Леанідаўны Аксюта аддаюць перавагу сокам, а не газіроўцы, ведаюць, якія хваробы лечыць шалфей, як скласці "здаровае" меню.

Асаблівую цікавасць у гасцей выклікалі ўрокі педагогікі і псіхалогіі. Абараняючы свае праекты, дзесяцікласнікі пераканаўча даказвалі, што сям'я – гэта вышэйшая каштоўнасць XXI стагоддзя, што чалавек культурны – гэта чалавек здаровы, шукалі выйсце з канфліктных сітуацый у дыядах "бацькі – дзіця", "вучань – настаўнік", вучыліся рэгуляваць эмацыянальную сферу. Метад праектаў у гімназіі мае шмат прыхільнікаў, бо з'яўляецца эфектыўнай умовай набыцця і развіцця даследчыцкіх навыкаў, творчых здольнасцей, фарміравання культуры супрацоўніцтва і ўзаемаразумення. Гэты метад настолькі трывала ўвайшоў у практыку нашай установы, што наспела неабходнасць сістэматызаваць і тэарэтызаваць назапашаны матэрыял. Л.В.Арлова рыхтуе да выпуску методыку па выкарыстанню гэтай тэхналогіі. Настаўнікі гімназіі ўпэўнены, што яна адразу ўвойдзе ў разрад педагагічных бестселераў.

"Гульня – гэта сур'ёзна!" – лічаць Ларыса Мікалаеўна Максімава і яе вучні. Ларыса Мікалаеўна выкладае гульневую педагогіку ў паралелі 8-х класаў. Складаны ўзрост – яшчэ не дарослыя, але ўжо і не дзеці. Ім здаецца, што гульня – гэта нешта несур'ёзнае. Але настаўніца на сваім рэфлексіўным практыкуме пераконвае, што гуляць можна і трэба, нават калі ты даўно не дзіця. Гульня дапамагае вызваліцца ад комплексаў, адкарэкціраваць паводзіны, адрэпеціраваць магчымую рэакцыю на стрэсавыя сітуацыі.

У старшых класах падлеткі вырашаюць праблему выбару будучай прафесіі. Гімназісты, праслухаўшы курсы псіхалогіі і педагогікі, паспрабаваўшы сябе ў ролі сапраўдных настаўнікаў, пабываўшы на практыцы ў дзіцячым садзе, свядома выбіраюць прафесію педагога. Канчаткова ўпэўніцца ў правільнасці свайго рашэння ім дапамагаюць Ганна Іванаўна Дабрынеўская і Святлана Уладзіміраўна Радзькова, якія вядуць у адзінаццацікласнікаў псіхолага-педагагічны практыкум. Сутнасць яго – у стварэнні ўмоў для бесперапыннай педагагічнай практыкі, што з'яўляецца важным сродкам фарміравання гатоўнасці да навучання ў педагагічнай ВНУ. Пробныя вучэбныя заняткі дапамагаюць старшакласнікам выкарыстоўваць тэарэтычныя веды на практыцы, праверыць сябе на адпаведнасць педагагічнай прафесіі, сфарміраваць псіхалагічную культуру, зрабіць свядомы выбар прафесіі.

Пасля наведання ўрокаў госці пабывалі ў камп'ютэрным цэнтры нашай установы і ў бібліятэцы, якой па праву ганарацца ўсе ў гімназіі. Пабачылі госці выстаўкі мастацкай творчасці, пазнаёміліся з дзейнасцю экалагічнага гуртка, якім кіруе Ларыса Уладзіміраўна Кананові.

Выстаўка метадычных матэрыялаў "Інавацыйнае поле гімназіі: кіраванне і арганізацыя працэсу педагагічнага ўзаемадзеяння" прыцягнула ўвагу гасцей сваёй разнастайнасцю. На ёй былі прадстаўлены матэрыялы, звязаныя з кіраўніцкімі пытаннямі, маніторынгам вучэбнага працэсу ва ўсіх яго іпастасях, выкарыстаннем аўтарскіх методык і тэхналогій. Невыпадкова госці надоўга затрымаліся ля стэнда, дзе былі прадстаўлены навукова-даследчыя работы гімназістаў: большасць з іх адзначана граматамі і пахвальнымі водгукамі на гарадскіх і рэспубліканскіх навукова-практычных канферэнцыях розных гадоў.

"Якасць адукацыі – не даніна модзе" – так была інтэрпрэтавана тэма канферэнцыі на гульні "Дэбаты". Клуб "Дэбаты" пад кіраўніцтвам Людмілы Аляксандраўны Мешчараковай існуе ўжо шмат гадоў і часта становіцца прызёрам рэспубліканскіх конкурсаў.

Яскравым пацвярджэннем выніковасці работы па выяўленню і развіццю педагагічнай адоранасці з'яўляецца высокі працэнт паступлення ў педагагічныя ВНУ. А семнаццаць былых выпускнікоў гімназіі сталі нашымі калегамі. Яны расказалі гасцям пра тое, што адчулі, калі пераступілі парог роднай школы ў іншай якасці, што паўплывала на іх выбар прафесіі. А Ілона Яновіч пажадала гасцям слухаць і глядзець на гімназію так, як робяць усе, хто жыве ў яе сценах, – сэрцам, бо, як казаў Экзюперы, відушчае толькі сэрца.

Інеса БОНДАР, намеснік дырэктара па вучэбна-метадычнай рабоце Мінскай педагагічнай гімназіі №3.

Гарант развіцця грамадства

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Усе выступленні і дэбаты па секцыях прадоўжыліся ў апошні дзень канферэнцыі, пасля наведвання яе ўдзельнікамі адукацыйных устаноў Мінска і Мінскай вобласці. Зладжаная, прадукцыйная і мэтанакіраваная праца гэтых педагагічных калектываў выклікала ва ўдзельнікаў канферэнцыі новыя пачуцці і думкі па ўзнятай праблеме. Падводзячы вынікі работы па секцыях, яе кіраўнікі, у прыватнасці, казалі, што якасцю адукацыі можна кіраваць, а як гэта рабіць правільна – падкажуць вучоныя, якія сёння пайшлі да практыкаў, сталі арганізоўваць і праводзіць эксперыменты. Кіраванне якасцю – гэта, па першае, работа з настаўнікам. Менавіта ён павінен адчуць адказнасць за сваю дзейнасць, за свой прафесійны ўзровень. Зразумела, што да гэтага яго трэба рыхтаваць і адукоўваць. Настаўнік больш не можа быць проста інфарматарам і рэтранслятарам вядомых ведаў, зараз ён выступае арганізатарам і тэхнолагам адукацыйнага працэсу. У школьную практыку ўкараняецца ўсё больш новых педагагічных тэхналогій. З асабліва папулярных – модульная. (Яе непасрэдны распрацоўшчык – П.І.Траццякоў, доктар педагагічных навук, прафесар Маскоўскага педагагічнага дзяржаўнага універсітэта – часты госць на Беларусі, ён чытае лекцыі для слухачоў АПА і кіруе эксперыментальным працэсам у школах). Вядомыя таксама тэхналогія развіццёвага навучання і Дальтан-план.

У школу ўжо прыйшло такое паняцце як менеджмент, за якім разглядаецца майстэрства кіравання, калі начальнік аказвае свайму падначаленаму садзейнічанне, падтрымку дзеля паспяховага выканання задання. Сённяшні кіраўнік навучальнай установы валодае неабходнымі метадамі, сродкамі, формамі, каб дамагчыся найбольшай выніковасці ў рабоце ўсяго вучнёўска-педагагічнага калектыву ўстановы. Сучасны навуковы падыход у кіраванні якасцю адукацыі – па канчатковых выніках. Адміністрацыі трэба фармуляваць адзіныя мэты для ўсіх членаў педагагічнага працэсу, і так, каб кожны ўспрымаў іх як свае асабістыя. Тады ў калектыва выпрацуецца пачуццё супольнасці і агульнай адказнасці.

Паняцце якасці адукацыі пакуль не мае адзінага азначэння, за паказчыкі якасці адукацыі прымаюцца – (самае галоўнае) здароўе, выхаванасць, адукаванасць, сацыялізацыя (гатоўнасць да жыцця ў грамадстве), адаптыўнасць. Вызначыць узроўні выхаванасці, развітасці вельмі складана, таму настаўнікаў і кіраўнікоў устаноў трэба забяспечыць неабходнымі вымяральнікамі – метадамі і сродкамі. Узнімалася праблема сацыяльнага заказу на спецыялістаў. Пакуль што навучальным установам самім даводзіцца яго вызначаць. Адукацыя – гэта тавар, і, як ва ўсялякага тавару, у яе павінна быць якасць, якую ацэньваюць "пакупнікі" – дзяржава, работадаўцы. У сучасных работадаўцаў, дарэчы, – завышаныя патрабаванні да сваіх працаўнікоў. Выступаючы на адной секцыі, яны выказалі пажаданне-прапанову, каб у школах абавязкова выкладаліся замежная мова (пераважна – англійская), эканоміка і права, інфарматыка.

З заключнай прамовай выступіла Т.І.Шамава, доктар педагагічных навук, прафесар Маскоўскага педагагічнага дзяржаўнага універсітэта. Таццяна Іванаўна назвала праблему якасці ведаў – праблемай міжнароднай супольнасці; выдатна, што беларусы і расіяне сумесна думаюць над гэтым пытаннем. Яна адзначыла высокую матываванасць беларускага настаўніцтва да інавацыйнай дзейнасці, якая, што вельмі важна, падтрымліваецца Міністэрствам адукацыі.

На Беларусі захаваліся сетка пазашкольных устаноў (дадатковая адукацыя) і дзіцячыя арганізацыі, якія валодаюць правамі кіравання, што, на погляд прафесара, таксама добра. Мы перайшлі ўжо ад формулы "адукацыя на ўсё жыццё" да формулы "адукацыя праз усё жыццё", якая патрабуе стварэння адаптыўнага адукацыйнага асяродку, дзе былі б створаны роўныя магчымасці, права выбару, прававая падтрымка і г.д. Маніторынг – сродак кіравання якасцю адукацыі, таму трэба шырэй выкарыстоўваць яго магчымасці, заўважыла прафесар.

У Міністэрстве адукацыі, адзначыла Таццяна Іванаўна, не хапае такой структуры, якая б курыравала пытанні якасці адукацыі, і ёсць неабходнасць у яе стварэнні. Беларускім і расійскім вучоным трэба вызначыць тэмы сумесных даследаванняў па гэтай праблеме.

Канферэнцыя завяршылася прыняццем мемарандума і перадачай вазы – спадарожніцы папярэдніх канферэнцый – у Новасібірск, дзе плануецца наступная сустрэча ўсіх, хто цікавіцца школьнымі справамі. Дарэчы, у гэтым горадзе створаны інстытут кіравання якасцю адукацыі.

Святлана КІРСАНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: у кулуарах; на пляцоўцы ў Фаніпалі; падчас работы адной з секцый.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Ці па сілах школьнікам нарматывы?

Апошнім часам ад настаўнікаў фізкультуры горада Мінска ўсё часцей можна пачуць скаргі на як быццам бы невыканальныя для школьнікаў нарматывы. Зацікавіліся гэтай праблемай і ў нашай рэдакцыі. Сапраўды, чаму нарматывы абавязковыя для здачы толькі ў сталіцы і ці праўда тое, што вучні проста фізічна не здольныя іх выканаць? А, можа, нарматывы і наогул не патрэбны?

З гэтымі пытаннямі я звярнулася да намесніка дырэктара гарадскога цэнтра фізічнага выхавання і спорту навучэнскай моладзі Камітэта па адукацыі і справах моладзі Уладзіміра Іосіфавіча ЭЛЬЯШЭВІЧА. Вось як ён пракаменціраваў сітуацыю:

– Яшчэ ў сістэме фізічнага выхавання былога Савецкага Саюза існавалі залікі для 4, 9, 11 класаў. Цяпер мы пайшлі іншым шляхам. Зыходзячы з таго, што ў пачатковай школе ўсе прадметы выкладае адзін і той жа настаўнік і фізічная культура ў большасці выпадкаў не з'яўляецца выключэннем, мы адмянілі залік у 4 класе. А вось у 9 і 11 класах пакінулі. Але... залік па фізічнай культуры ў школе павінен праводзіцца ў адпаведнасці з палажэннем аб іспытах і заліках. На жаль, такога палажэння ў нас няма. Інакш кажучы, яно існуе пакуль толькі ў выглядзе праекта. Таму зараз пры правядзенні залікаў педагогі кіруюцца загадам "Аб дыферэнцыраваным заліку па фізічнай культуры для вучняў выпускных 9, 11 класаў агульнаадукацыйных навучальных устаноў усіх тыпаў г.Мінска". У ім канкрэтна вызначана, якія вучні допускаюцца да здачы нарматываў, а якія не. Да ліку вызваленых адносяцца вучні, што займаюцца ў спецыяльных медыцынскіх групах, тыя, хто толькі што перанёс хваробу, і іншыя. Адным словам, спецыялісты ўлічылі ўсе нюансы, каб не нашкодзіць здароўю дзіцяці. Настаўнік заўсёды павінен адчуваць адказнасць за здароўе вучняў, а вучні ў сваю чаргу – за ўласнае фізічнае развіццё.

Цяпер патлумачу, чаму настаўнікі фізкультуры горада Мінска не задаволены такой сітуацыяй і скардзяцца на тое, што вучні, маўляў, не могуць выканаць нарматывы. Возьмем, да прыкладу, нарматывы для адзінаццатага класа. Такое практыкаванне для дзяўчат, як пад'ём тулава, на выдатна павінна выконвацца 44 разы за хвіліну. На самай справе многія дзяўчаты выконваюць за гэты час 50, а то і 60 пад'ёмаў. Перавышаюць патрабаванні і паказчыкі па чаўночнаму бегу. А вось бег на 1100 метраў выклікае ў дзяўчат цяжкасці, у хлопцаў такая праблема адсутнічае. У вас не ўзнікае пытання, чаму так атрымліваецца? Уся справа ў тым, што нельга, як гэта ў нас часта бывае, з 1 верасня па 25 мая праводзіць заняткі ў спартыўнай зале. Трэба займацца з дзецьмі на свежым паветры пры першай магчымасці. Да таго ж у гадавым планаванні практычна адсутнічаюць гадзіны, адведзеныя на развіццё вынослівасці. Хаця бывае і так, што яны ў план уключаны, але выконваюцца не заўсёды. У тым выпадку, калі ідзе планамерная падрыхтоўка да кожнага з практыкаванняў, дык і вынікі, я ўпэўнены, будуць станоўчыя. А калі настаўнік разам з дзецьмі ўвесь год "прасядзіць" у зале, а потым яны адразу прыступяць да здачы нарматываў, тады, безумоўна, можа быць і страта прытомнасці, і сыходжанне з дыстанцыі і інш. Вось у чым асноўная праблема.

Магчыма, яшчэ ўплывае і тое, што шэсць-сем гадоў назад мы рабілі асноўны ўхіл на развіццё рухальных якасцей і таму пакінулі па-за ўвагай іншыя моманты, і цяпер гэта адбіваецца на сённяшніх выпускніках.

Назіраецца парадаксальная сітуацыя. Ёсць скаргі настаўнікаў на тое, што для рознабаковага фізічнага развіцця вучняў не хапае спартыўнага інвентару. Але мне даводзілася сутыкацца і з іншым стаўленнем: менавіта яго (інвентару) адсутнасць пазбаўляе ад адказнасці, дазваляе некаторым "педагогам" аблягчаць працэс выкладання, зводзячы ўсё да гульні ў баскетбол, валейбол і г.д. Няма мячоў – добра, не трэба вучыць дзяцей разнастайным передачам, тэхніцы вядзення мяча... Няма лыж – выдатна, не трэба абцяжарваць сябе заняткамі на свежым паветры, а то яшчэ і дробным рамонтам пасля іх. Няма гранат для кідання – цудоўна, сам факт аўтаматычна пазбаўляе дзяцей траўматызму, бо калі нічым не займацца – нічога і не пашкодзіш. Выказваючы гэтую думку, я ні ў якім разе не хацеў бы зняважыць настаўнікаў фізкультуры, якія адказна ставяцца да сваёй працы.

Зусім нядаўна да мяне прыйшоў педагог адной са сталічных школ. Ён прадставіў дакументы, згодна з якімі 80 працэнтаў вучняў выпускнога класа вызвалены ад заняткаў фізкультурай у асноўнай групе па стану здароўя. У такім выпадку залік, пра які мы гаворым, і здача ўсялякіх нарматываў наогул губляюць сэнс. Аднак асабіста ў мяне такая сітуацыя выклікае вось якое пытанне: чаму паводле даных дакументацыі стан здароўя гэтых жа дзяцей у іншых класах дазваляў ім займацца ў асноўнай групе, а з набліжэннем выпускных іспытаў вучні хутка набываюць разнастайныя захворванні? Выснова можа быць толькі адна: або настаўнікі – злачынцы, якія перанагружаюць вучняў так, што гэта выклікае хваробы што, на мой погляд, малаверагодна, або... змест даведкі, якую школьнік прыносіць таму ж настаўніку, не адпавядае рэальнасці, інакш кажучы, хвароба – толькі на паперы.

Такі стан спраў хвалюе спецыялістаў ужо даўно. Таму з боку нашага цэнтра ў Рэспубліканскі дыспансер спартыўнай медыцыны, а таксама ў Камітэт аховы здароўя паступіла прапанова праверыць работу некаторых паліклінік горада Мінска.

Сёння задача настаўнікаў фізічнай культуры – захаваць тую спадчыну, якую мы маем. Нам у школе не патрэбны спорт вышэйшых дасягненняў, мы ставім перад сабой рэальныя задачы. І калі будзе ясна і дакладна арганізаваны вучэбны працэс, дык і ўсе нарматывы будуць выконвацца нашымі вучнямі з лёгкасцю.

Наталля АЛЁХІНА.

"Са спортам сябруем" – пад такім дэвізам у Віцебску прайшлі спартландыі дашкольных устаноў абласнога цэнтра. Дзеці паказалі сваю спрытнасць, рухавасць, спартыўнасць. І спаборніцтвы ператварыліся ў захапляючую гульню.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Прадмет, неабходны кожнаму

Якім яму быць?

Міністр адукацыі Пётр Брыгадзін разам з Міністрам спорту і турызму Яўгенам Ворсіным правёў у Акадэміі фізічнай культуры нараду па праблемах фізічнай культуры і спорту. Можна лічыць, што сур'ёзная размова пра фізічнае выхаванне школьнікаў ва ўмовах рэформы агульнай адукацыі, пра становішча вучэбнага прадмета "Фізічная культура", перспектывы яго далейшага развіцця толькі пачалася на гэтай нарадзе. Таму ўзнікла рашэнне прадоўжыць яе на старонках газеты.

Як зрабіць кожны дзень цікавым і карысным

Прымаючы пад увагу той факт, што фізічная культура з'яўляецца сродкам, які дазваляе супрацьстаяць разбурэнню генафонду нацыі, мы прапанавалі ўключыць не менш як тры ўрокі фізічнай культуры на тыдзень на працягу ўсяго перыяду навучання. Рэспубліка Беларусь – першая сярод краін СНД прыняла такое рашэнне. Гэты аб'ём вучэбнага часу забяспечвае неабходны ў сучасных умовах мінімум агульнага фізічнага выхавання і сістэматычнасць фізічнай падрыхтоўкі маладога пакалення. Вельмі важнымі з'яўляюцца аздараўленчы і рэабілітацыйны эфекты.

Спецыялістам, якія маюць дачыненне да школьнай рэформы, вядома, што асноўнымі яе прынцыпамі з'яўляюцца дэмакратызацыя і гуманізацыя агульнай адукацыі. Фізічная культура – адзіны гуманістычна арыентаваны вучэбны прадмет агульнаадукацыйнай школы, які дае аздараўленчы эфект, аднаўляе і павышае разумовую і фізічную працаздольнасць вучняў. Заняткі фізкультурай даюць такія вынікі, як карэкцыя фізічнага развіцця, фізічная падрыхтаванасць, прафілактыка скрыўленняў пазваночніка і інш., уплываюць на агульнае фізічнае і духоўнае аздараўленне.

Вядома, што дзеці стамляюцца ў школе ад напружанай разумовай працы і традыцыйнай для айчыннай школы арганізацыі вучэбнага працэсу. Урок фізічнай культуры садзейнічае рэабілітацыі школьнікаў у рэжыме вучэбнага дня. У нармальных гігіенічных умовах фізічная культура можа стаць дзейсным сродкам псіхічнай разгрузкі і фізічнага аздараўлення, разрадкі і адпачынку вучняў. Калі мы адмовімся ад трэцяга ўрока, практычна ўсе гэтыя магчымасці будуць страчаны.

Значэнне фізічнай культуры не так даўно, але правільна зразумелі на Захадзе. Там старанна сочаць за сваім здароўем. Характэрна, што першым сродкам яго захавання для большасці эканамічна развітых краін з'яўляецца фізічная культура. І гэта цалкам натуральна, таму што падтрымліваць і ўмацоўваць здароўе з дапамогай фізкультуры намнога танней і больш надзейна, чым аднаўляць з дапамогай медыцыны. Гэта неабходна ўмець рабіць самастойна. Бо фізічныя практыкаванні, якія выконваюцца з веданнем справы, можна параўнаць з моцнадзейнымі лекамі, прынятымі своечасова і ў аптымальнай дозе. Калі ж практыкаванні выконваюцца чалавекам не асабліва дасведчаным, яны не даюць чаканых вынікаў і ў занадта вялікай дозе могуць нават стаць небяспечнымі. Навучыць дзяцей правільна выкарыстоўваць фізічныя практыкаванні – адна з галоўных задач вучэбнага прадмета "Фізічная культура".

Для гэтага школьнікі павінны быць фізічна падрыхтаванымі і валодаць ведамі і навыкамі, неабходнымі для самастойных заняткаў. Трэба падрыхтаваць іх да рэгулярных заняткаў псіхалагічна. Вучань павінен быць глыбока перакананы ў іх карыснасці і абавязковасці. Яму неабходна мець моцную волю, каб прымусіць сябе працаваць над уласным целам, адмовіцца ад шматлікіх "задавальненняў". Выдатна, калі ён зробіць выбар на карысць здаровага ладу жыцця. Улічваючы гэта, вучэбны прадмет "Фізічная культура" павінен адпавядаць патрабаванням формулы здароўя: падтрымліваць цэласнасць свайго арганізма, быць кампетэнтным і адказна ставіцца да сябе.

Формула здароўя пакладзена ў аснову Дзяржаўнага фізкультурна-аздараўленчага комплексу – нарматыўнай і праграмнай базы фізічнага выхавання. Менавіта яна вызначае змест вучэбных праграм па фізічнаму выхаванню.

У нашым разуменні вучэбны прадмет "Фізічная культура" павінен дапамагчы вучню як мага больш цікава і карысна пражываць кожны дзень свайго жыцця. Акрамя таго, урокі фізкультуры могуць навучыць школьнікаў, якія праз нейкі час самі стануць татамі і мамамі, сачыць за сваім целам, каб потым навучыць гэтаму сваіх дзяцей. Выхаванне павінна быць такім, якім бачыў яго Іаан Златавуст: каб дзеці навучыліся выхоўваць сваіх дзяцей, а тыя сваіх, "...и золотая таким образом замкнется цепь". Разлічваць на імгненны поспех у справе станаўлення асобы, фізічна развітай і дасведчанай, нерэальна. Але дарогу адолее той, хто ідзе.

Галоўнай фігурай, ад якой залежыць фарміраванне фізічнай культуры асобы, з'яўляецца вучань. Аднойчы ён дасягае таго ўзросту, калі сам можа вырашаць, як яму жыць, якім яму быць, і нясе адказнасць за прынятае рашэнне. Таму змест прадмета "Фізічная культура" павінен даваць веды і вопыт, неабходныя для прыняцця ў канчатковым выніку правільнага рашэння.

Адной з важных задач фізічнай культуры з'яўляецца навучанне дзяцей здароваму ладу жыцця. Для гэтага, акрамя ведаў, неабходны перакананні, якія абапіраюцца на сацыяльны і асабісты вопыт. Гэтую задачу пад сілу вырашыць толькі вучэбнаму прадмету, які фарміруе такі асабісты вопыт – "Фізічнай культуры".

Узроставыя асаблівасці і фізічнае выхаванне

Новыя праграмы распрацоўваюцца намі так, каб у вучняў фарміравалася неабходная матывацыя да фізкультурных заняткаў. Наша краіна мае багатыя алімпійскія традыцыі. У нас жылі і жывуць легендарныя людзі – вядомыя ўсяму свету алімпійскія і сусветныя чэмпіёны. Імі захапляюцца паўсюль, яны вартыя пераймання ў лепшых сваіх якасцях. Іх імёны і подзвігі знайшлі адлюстраванне ў праграмах.

Выхаванне фізічнай культуры асобы – шматэтапны працэс. Змест вучэбнага прадмета "Фізічная культура" павінен фарміравацца і вывучацца з улікам гэтага фактару. Традыцыйна вылучаюцца тры этапы: малодшы, сярэдні і старэйшы школьны ўзрост.

Важны момант у жыцці дзіцяці – паступленне ў школу. Да гэтага перыяду асноўным відам і мэтай дзейнасці з'яўляецца гульня. Гуляючы, дзіця асвойвае навакольны свет і вучыцца жыць у ім. Пасля паступлення ў школу вядучай дзейнасцю становіцца вучэбная. Цяпер мэтай гульневай дзейнасці з'яўляюцца навучанне, выхаванне і развіццё, накіраваныя на фарміраванне пачатковага ўзроўню фізічнай культуры асобы.

Мы лічым, што ў працэсе фізічнага выхавання эфектыўным сродкам навучання і развіцця напачатку застаюцца рухомыя гульні. Потым яны паступова выцясняюцца іншымі формамі вучэбнага прадмета "Фізічная культура". Але гульневы метад у пачатковай школе застаецца адным з вядучых. Фізічнае выхаванне грунтуецца на гульневай аснове і накіравана на асваенне школы рухаў. Усе гэтыя ідэі ўлічаны ў распрацаваных намі праграмах для пачатковай школы. Але, як паказваюць вынікі праведзенага сацыялагічнага апытання, значная частка настаўнікаў пачатковых класаў не гатова да іх практычнай рэалізацыі. Акрамя гэтага, у многіх школах вучні пачатковых класаў "выцясняюцца" са спартыўных залаў старшакласнікамі ў не прыстасаваныя для заняткаў памяшканні. У такіх умовах і падрыхтаваныя настаўнікі не могуць рэалізаваць закладзены ў праграмах змест.

Для сярэдняга школьнага ўзросту характэрныя самасцвярджэнне праз розныя віды дзейнасці, імкненне паводзіць сябе як дарослыя ва ўзаемінах з равеснікамі. У гэтым узросце адным з асноўных відаў дзейнасці з'яўляецца спартыўная. Яна дазваляе атрымаць сярод таварышаў ацэнку, адэкватную ўзроўню дасягненняў падлетка.

Гэтыя пазіцыі ўлічваюцца ў працэсе распрацоўкі зместу вучэбнага прадмета "Фізічная культура" ў базавай школе. Таму аснову зместу новых праграм у сярэднім школьным узросце па-ранейшаму складае вывучэнне асноў розных відаў спорту. Гэта абумоўлена асаблівасцямі пераходнага ўзросту, для якога ўласціва змена вядучых відаў дзейнасці.

У старэйшым школьным узросце адбываецца пераацэнка каштоўнасцей і свядомы выбар маладымі людзьмі свайго далейшага жыццёвага шляху. У гэты перыяд фарміруецца светапогляд, вызначаюцца каштоўнасці і стаўленне да розных сфер дзейнасці. Для пераважнай большасці маладых людзей у гэтым узросце фізічная культура ў яе ранейшым выглядзе ўжо страчвае сваю актуальнасць. Для фарміравання новых арыенціраў неабходна абнаўленне зместу вучэбнага прадмета. Ён павінен улічваць патрэбы і інтарэсы асобы.

Таму ўжо да старэйшага школьнага ўзросту павінны быць набыты асноўныя веды і назапашаны вопыт самастойнай практычнай дзейнасці, неабходныя для фарміравання разумнага стаўлення да фізічнай культуры. Да гэтага ўзросту школьнікі павінны ведаць спосабы фізкультурнай, і асабліва спартыўнай, дзейнасці, а таксама мець звязаныя з імі элементарныя веды. Выпускнік базавай школы павінен атрымаць завершаную агульную фізкультурную адукацыю, неабходную яму для самастойных заняткаў.

Для гэтага, пачынаючы з 8-9 гадоў навучання, за кошт гадзін школьнага кампанента ўводзяцца вучэбныя дысцыпліны па выбару. Аснову іх зместу павінны складаць спосабы фізкультурнай і спартыўнай дзейнасці, якія ўяўляюць цікавасць для моладзі, супадаюць з інтарэсамі асобы ў старэйшым школьным узросце. Гэта могуць быць такія курсы, як "Аэробіка", "Атлетычная гімнастыка", "Спартыўнае ушу", "Школа мужнасці", "Сучасныя спартыўныя танцы" і г.д.

У старэйшым школьным узросце змест вучэбнага прадмета "Фізічная культура" павінен фарміравацца, як і раней, дыферэнцыравана – з улікам здароўя, псіхалагічных асаблівасцей, фізкультурных і спартыўных інтарэсаў вучняў, а таксама сацыяльнага заказу. Асноўнымі напрамкамі дыферэнцыраванага фізічнага выхавання вучняў старшых класаў, на нашу думку, могуць быць наступныя: спартыўнае з развіццёвай і рэкрэацыйна-рэабілітацыйнай накіраванасцю на базе аднаго з відаў спорту (маецца на ўвазе спорт "для сябе" на базавым і павышаным узроўнях асваення фізічнай культуры для ўсіх напрамкаў профільнай дыферэнцыяцыі); фізічнай прафесійна-прыкладной падрыхтоўкі для ліцэяў, ліцэйскіх класаў пры вышэйшых навучальных установах з вызначанай спецыфікай будучай прафесійнай дзейнасці, а таксама для ваенізаваных агульнаадукацыйных навучальных устаноў, на павышаным і паглыбленым узроўнях асваення фізічнай культуры; агульнай фізічнай падрыхтоўкі для школ з недастатковай базай для дыферэнцыраванага фізічнага выхавання і для дзяцей, якія не жадаюць займацца спортам на базавым і павышаным узроўнях асваення фізічнай культуры; аздараўленча-рэабілітацыйны на аснове рэкамендаваных аздараўленчых сістэм для дзяцей з абмежаваннем заняткаў фізічнымі практыкаваннямі на базавым і павышаным узроўнях асваення фізічнай культуры; лячэбны для інвалідаў і дзяцей, якія маюць патрэбу ў адаптыўнай фізічнай культуры; спартыўны з паглыбленым асваеннем выбранага віду спорту ў спецкласах для таленавітых у спартыўных адносінах дзяцей.

Абавязковыя прыярытэты

Распрацоўваючы змест вучэбнай дысцыпліны "Фізічная культура", мы вылучаем некалькі абавязковых прыярытэтаў. Гэта захаванне традыцыйных гуманістычных прынцыпаў айчыннай сістэмы фізічнага выхавання, якія не страцілі актуальнасці ў наш час, дапоўненыя сучасным зместам; арыентацыя на фізкультурную адукацыю – яна забяспечвае самастойнае правільнае выкарыстанне сродкаў фізічнай культуры ў розных сферах жыццядзейнасці; станаўленне асобы, здольнай да самаразвіцця; захаванне прынцыпу адпаведнасці ўзроставa-палавым асаблівасцям вучняў; выдзяленне ў фізічным выхаванні варыятыўнага кампанента – ён дазволіць кожнаму настаўніку прыўнесці ў вучэбны прадмет нешта сваё, уласцівае яму як спецыялісту і што павышае прывабнасць вучэбнай дысцыпліны; улік неспрыяльных экалагічных умоў. Пад уплывам неспрыяльных экалагічных умоў узнікае стан, які можна разглядаць як пагранічны паміж нормай і паталогіяй. Гэта значна павышае патрабаванні да зместу, індывідуалізацыі фізічнага выхавання і ўрачэбна-педагагічнага кантролю над ім. Сувязь з нацыянальнай культурай. Фізічнае выхаванне, з'яўляючыся элементам сістэмы адукацыі, таксама павінна захоўваць, перадаваць і прымнажаць гэтыя каштоўнасці, выкарыстоўваючы свае спецыфічныя сродкі, якія каранямі ўваходзяць у нацыянальную культуру. Да іх адносяцца перш за ўсё народныя рухомыя гульні і танцы. Інтэлектуалізацыя і ўзмацненне аздараўленчай накіраванасці. Для гэтага яго змест павінен быць звязаны з адукацыйнымі і рэкрэацыйна-геданістычнымі функцыямі.

Каб дзеці не нанеслі сабе шкоды, займаючыся фізічнай культурай, новыя праграмы напаўняюцца неабходнымі гігіенічнымі ведамі, рухальнымі і метадычнымі ўменнямі і навыкамі, спосабамі дзейнасці, якія вучань можа выкарыстоўваць самастойна сёння. Адначасова ўсе яны могуць быць выкарыстаны і ў далейшым жыцці, таму што новы змест фізічнай культуры забяспечвае не толькі функцыянальную і каардынацыйную падрыхтаванасць да фізічнага самавыхавання ў пэўны момант. Яна фарміруе спосабы дзейнасці, якія могуць быць выкарыстаны ў наступныя перыяды жыцця, а таксама веданне і вопыт іх прымянення.

Гэта далёка не ўсе праблемы праектавання, метадычнага забеспячэння і рэалізацыі зместу вучэбнага прадмета "Фізічная культура". Практычна не была асветлена праблема вучэбнай базы для заняткаў фізічнай культурай. Патрабуюць абмеркавання пытанні распрацоўкі вучэбна-метадычнага комплексу. Калі не стварыць каманду аднадумцаў і не займацца распрацоўкай вучэбна-метадычнага комплексу, дык нават самыя лепшыя праграмы застануцца нерэалізаванымі. Галоўная ж праблема – падрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў, здольных увасобіць у жыццё сучасную ідэалогію фізічнага выхавання. Для гэтага неабходна адпаведная канцэпцыя фізкультурнай адукацыі.

"Фізічная культура" з'яўляецца прадметам, які ў наш час патрэбны кожнаму. Якім ён павінен быць, каб кожны атрымаў тое, што яму неабходна сёння і ў далейшым жыцці? Працягваючы размову, распачатую на II з'ездзе настаўнікаў, уяўляецца карысным абмеркаваць на старонках "Настаўніцкай газеты" акрэсленыя намі падыходы да распрацоўкі зместу і вырашэння іншых праблем вучэбнага прадмета "Фізічная культура".

Уладзімір КРАЖ,
кандыдат педагагічных навук,
прафесар кафедры тэорыі і методыкі фізічнай культуры БДАФК,
загадчык сектара фізічнага выхавання Нацыянальнага інстытута адукацыі.

Турызм

Палатка як сімвал працы

Лета для большасці з нас - гэта пара адпачынку. Для школьнікаў тым больш, бо доўгачаканыя канікулы яшчэ толькі пачынаюцца. Аб тым, як дзеці правядуць свой вольны час, задумваюцца не адны бацькі, клапоцяцца аб гэтым і шматлікія пазашкольныя ўстановы. Некаторыя з іх ужо "адкрылі летні сезон". Наша сённяшняя размова - з дырэктарам Рэспубліканскага цэнтра турызму і краязнаўства навучэнскай моладзі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь Сяргеем Сцяфанавічам МІТРАХОВІЧАМ.

- Натуральна, што з цягам часу інтарэсы падрастаючага пакалення мяняюцца. Што можна сказаць аб попыце сучаснай моладзі на паслугі вашага цэнтра, наколькі турызм і краязнаўства папулярныя сярод іх сёння?

- Рух наперад, сродкі масавай інфармацыі, новыя віды адпачынку мяняюць адносіны дзяцей да тых формаў выхаваўчай працы, з якімі да іх прыходзіць педагог. Сапраўды, калі ўзяць 50-я, 60-я, 70-я гады, дык асабліва папулярнай была, да прыкладу, прафесія геолага. Рамантыкай былі авеяны падарожжы. Але час бярэ сваё, і сёння ў нас ёсць такія канкурэнты, як камп'ютэр, дыскатэкі... Але ўсё роўна адносіны да турызму і цяпер застаюцца станоўчымі ў дзіцячым і маладзёжным асяроддзі. Дастаткова зайсці ў клас і спытаць: "Дзеці, мы пойдзем у паход?" Думаю, абыякавых будзе вельмі мала. Турызм мае даволі высокі і ўстойлівы рэйтынг.

- Які ўдзел плануе прыняць Рэспубліканскі цэнтр турызму і краязнаўства ў арганізацыі летняга адпачынку вучняў у гэтым годзе?

- Летам турыстычны рух асабліва актывізуецца. Але тут ужо працуюць у асноўным не школы, а аздараўленчыя летнікі, а таксама пазашкольныя установы выхавання і навучання. На сённяшні дзень у рэспубліцы працуе 57 устаноў турысцка-краязнаўчага профілю (у абласных цэнтрах і шматлікіх гарадах), яны праводзяць са школьнікамі вандроўкі, у тым ліку і катэгарыйныя. Патлумачу: катэгарыйнымі называюцца складаныя турыстычныя вандроўкі працягам больш шасці дзён і працягласцю больш ста кіламетраў. Школьнікі могуць хадзіць у вандроўкі нават трэцяй катэгорыі: па незаселенай мясцовасці, па тэрыторыі са складаным рэльефам і г.д.

У апошні час мы актыўна выкарыстоўваем такую форму працы, як стварэнне турыстычных летнікаў. Яны былі вельмі папулярныя у 50-я, 60-я гады, а потым пра іх незаслужана забыліся. Мяркую, забыліся таму, што крыху пазней, ў 80-я, 90-я гады, мы мелі магчымасць выдзяляць на дзіцячы адпачынак больш сродкаў. Зараз мы зноў вяртаемся да забытага старога . У такіх летніках дзеці самі гатуюць стравы, а значыць не трэба трымаць абслуговы персанал, траціць грошы на пражыванне. Усе грошы, якія выдзяляюцца на адпачынак, ідуць, што называецца, "у кацёл", на харчаванне, а таксама на арганізацыю экскурсій. Падлеткі жывуць у палатках у палявых умовах. Акрамя таннасці, такія летнікі маюць яшчэ адзін станоўчы бок - выдатныя ўмовы для выхавання. Тое, што падлеткі займаюцца самаабслугоўваннем (самі ставяць палаткі, арганізуюць пад кіраўніцтвам педагога свой вольны час і г.д.), ідзе ім на карысць.

- Зусім нядаўна адбыўся тэматычны тыдзень турызму і краязнаўства. Якім чынам ён праходзіў, што можна сказаць, падводзячы вынікі?

- Ужо чацвёрты год запар па ініцыятыве нашага цэнтра і пры актыўнай падтрымцы Міністэрства адукацыі, Міністэрства спорту і турызму, Міністэрства культуры і пры сузаснавальніцтве Беларускага фонду "Мы - дзецям", а таксама Беларускага экскурсійнага вытворчага аб'яднання "Беларустурыст" праводзіцца тыдзень турызму і краязнаўства. Менавіта апошні тыдзень навучальнага года, калі закончаны амаль усе заняткі, становіцца часам актыўных вандровак, экскурсій, злётаў, турысцкіх спаборніцтваў. Дарэчы, ужо каторы год Міністэрства культуры на гэты час дае магчымасць школьнікам бясплатна наведаць музеі краіны. Рэспубліканскае свята адкрыцця тыдня прайшло ў нацыянальным аздараўленчым летніку "Зубраня". Чаму менавіта там? Цэлы месяц у летніку адпачывала змена юных турыстаў і краязнаўцаў з усёй рэспублікі, для іх быў арганізаваны комплекс мерапрыемстваў. Пакідаючы "Зубраня", кожнае дзіця перадае эстафету свята ў свой куток.

На мой погляд, свята атрымалася. Вынікі будзем падводзіць крыху пазней, праааналізаваўшы, як праходзіў тыдзень у рэгіёнах, якія мерапрыемствы былі арганізаваны. Напрыканцы мы заўсёды збіраем прапановы, накіраваныя на паляпшэнне правядзення тыдня, на выкарыстанне новых формаў працы.

- Сёння так шмат размоў вядзецца аб здаровым ладзе жыцця. На вашу думку, турызм ужо сам па сабе з'яўляецца адным са стрыжневых у гэтым важным пытанні?

- Турызм выхоўвае, загартоўвае, вучыць. Выхоўвае - таму што ў цяжкіх умовах вандроўкі вучань раскрываецца педагогу падчас з нечаканага боку. Вучыць - таму што на практыцы пашыраецца кола ведаў аб прыродзе і гісторыі нашай краіны. Значную ролю адыгрывае і аздараўленчы бок вандровак: свежае паветра, рухальная актыўнасць, умераныя фізічныя нагрузкі з пляцаком за плячыма - усё аказвае найлепшы ўплыў на арганізм дзіцяці. Гіпадынамія - хвароба, размовы пра якую вядуцца ўжо многія гады. Тэлевізар, камп'ютэр, пасіўны лад жыцця... Аздараўленчыя магчымасці турызму - вельмі высокія.

- Сяргей Сцяфанавіч, вы ўжо 17 гадоў на чале цэнтра. Прадоўжыце, калі ласка, фразу "Мая праца - гэта..."

- Мая праца для мяне - не толькі праца, гэта мой лад жыцця, гэта развіццё дзіцячага турызму, гэта вялікая колькасць часу, праведзенага ў камандзіроўках. Калі для некага сімвал камандзіроўкі - гасцініца, дык для мяне - палатка.

Наогул праца у пазашкольнай установе - гэта перш за ўсё творчасць, а турысцкія установы тым больш даюць магчымасць пашырэння кругагляду, наладжвання узаемін з рознымі людзьмі. Гэта ўзаеміны не ў сценах кабінетаў, аўдыторый, а ў незвычайных, неардынарных умовах. Магчыма, гэта для мяне самае галоўнае. А яшчэ я атрымліваю асалоду ад разумення таго, што турызм вельмі многае дае дзецям.

Наталля АЛЁХІНА.

ПАНЯДЗЕЛАК, 27 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.45 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 "Людзі ў цывільным".
10.00 Арсенал.
10.30 Тэлебарометр.
11.00, 21.50 "Сямейныя вузы".
12.20 Гадзіна прафесіянала.
12.45 Мультфільм "Васіліса Прыгожая". 13.00 Дэтэктыў "Тракцір на Пятніцкай".
14.30 "Спявай, душа!" Абрад Юрыя ў Бярэзінскім раёне.
15.20 "Жулі Леско".
17.05 "Людзі ў цывільным".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Меладрама "Мост паміж двух берагоў".
20.00 Галоўнае пытанне.
20.40 Калыханка. 21.00 Панарама.
22.45 Стадыён.
23.10 Планета "АРТ".
0.05 Трылер "Назіральнік".

ГРТ

16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "З лёгкай парай".
18.00 Чакай мяне.
19.00 "Слабае звяно".
20.00 Час.
20.35 Дэтэктыўны серыял "Імперыя пад ударам. Паляванне на губернатара".
21.40 Незалежнае расследаванне. "Зноў Власавіна".
22.30 Начны час.
23.00 "На футболе". Прэм'ера дак. фільма "Нігматулін. Варатар рэспублікі".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 "Гэта – Галівуд!". Тэлесерыял.
9.20 Дак. серыял "Граніца". Фільм 1-ы. "Канфлікт мясцовага значэння".
10.20 Вострасюжэтны серыял "Сетка".
16.20 Тэлесерыял "З новым шчасцем!". 17.10 Афіша.
17.20 Весткі – Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі – Масква.
19.55 Шматсерыйны маст. фільм "Сямейныя тайны".
20.55 Дэтэктыў "Марасейка, 12". Фільм 6-ы. "Бабіна лета".
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі – Падрабязнасці.
22.20 Весткі – Масква.
22.30 "Тэатр + ТБ". Капуснік "Тэатральнае лета".
0.30–0.43 Дзяжурная часць.

КУЛЬТУРА

9.15 Магія кіно.
9.40 "Навука немагчымага". "Нябачныя сілы".
10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!"
10.45 Тым часам.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Цесныя вароты".
12.20 "Экалогія літаратуры". Васіль Гросман, Віктар Някрасаў, Юлій Даніэль.
13.15 "Урокі рускай". М. В. Гогаль. "Мёртвыя душы". Чытае Міхаіл Ульянаў.
13.30 "Прыступкі да славы". Тэлесерыял.
14.30 Alma mater.
15.10 "Дванаццаць месяцаў". Мультфільм.
16.05 "Цытаты з жыцця". Валерый Лукін.
16.35 "Навука немагчымага". "Нябачныя сілы".
17.50 "Век Рускага музея". Аўтарская праграма В. Гусева.
18.15 Сцэнаграма.
18.45 "Гадзіна музыкі". Конкурс імя П. І. Чайкоўскага. Выбранае.
19.45 "Рэкс". Мультсерыял.
20.00 Н. Садур. "Выкрытая ластаўка". Спектакль Маскоўскага тэатра "Бенефіс".
22.00 "Вакзал мары".
23.00 Навіны культуры.
23.25 "Начны палёт". Вядучы А. Максімаў.

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 Дэтэктыў "Сышчык".
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Надоечы" з Леанідам Парфёнавым.
10.40 Лялькі.
11.20 Крымінал.
11.35 Дэтэктыў "ТАСС упаўнаважаны заявіць...". 6-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно". Ток-шоу.
14.40 Крымінал.
15.30 Тайны індыйскіх ёгаў.
16.35 Ад стваральніка "Армагедона", "Скалы", "Паветранай турмы". Баявік "Брудная работа".
17.35 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 18.35 Фільм "Чорны крумкач". 9-я серыя.
19.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 1-я серыя.
21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дня.
22.05 "Хуткая дапамога-3".
23.30–0.45 Гардон.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.15 "Дыскаверы на СТБ".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Арт-экспрэс". Культурнае жыццё сталіцы.
8.45 Кіно: "Чужакі".
11.00 "168 гадзін".
12.00 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
12.30 Канал гісторыі: "Эндзі Уорхол".
13.30, 16.30, 19.00, 23.05 "24 гадзіны".
13.45 "Акварыум, або Адзінота шпіёна". Заключная серыя.
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць". Тэленавела.
18.00 "Відавочца".
18.30 "Этыкет".
18.35 "СТБ-спорт". Тэлеальманах.
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Партрэт у інтэр'еры".
19.45 "Прывітанне, доктар!".
20.00 "Добро пожаловаться".
20.15 "Віртуальны свет".
20.20 "Арт-экспрэс".
20.35 Навіны СНД.
20.50 "Еўропа – агульная спадчына".
21.00 Кіно: "Заўтра не прыйдзе ніколі".
23.20 Футбольны кур'ер.
0.00 Начны музычны канал.
0.45 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 "Том і Джэры".
17.35 "Простае пытанне".
17.45 Праграма Алены Жобера "Палітра".
18.15 "Называй мяне звар'яцелі!".
18.40 "Прагноз надвор'я".
18.45 Камедыя "Зігзаг удачы".
20.15 "Увесь свет у далоні".
20.20 Тэлемагазін.
20.25 "Вечарніца".
20.40, 23.15 Навіны.
20.50 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Адпачываем у Румыніі" (Чарнаморскія курорты).
21.00 Кліп-антракт.
21.15 Дэтэктыў "Палмета".

АЎТОРАК, 28 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 22.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Людзі ў цывільным".
10.05 Стадыён.
10.35 "Навальнічныя камяні".
11.00, 21.50 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 "Людзі на балоце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 5-я серыя.
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
14.30 Зоркі кінафестываляў у праграме "Тэлевізійны Дом кіно".
15.20 "Маленькія хітрыкі".
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5 х 5".
17.05 "Людзі ў цывільным".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Да Дня пагранічніка. "Крокі на заходняй граніцы".
19.15 Прыгодніцкі фільм "Аб вяртанні забыць". 20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.40 Спорт-кур'ер.
22.55 "Расследаванне пачаць". Маст. фільм. Фільм 2-і.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15 Чакай мяне (з сурдаперакладам).
9.15 "З лёгкай парай".
9.45 Слабае звяно.
10.45 Ералаш.
10.50 Бібліяманія.
15.00 "Імперыя пад ударам. Паляванне на губернатара".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 Смехапанарама.
18.00 Баявік "Караван смерці".
19.00 Час.
20.35 "Імперыя пад ударам. Бастард".
21.40 Лубянка. "Л. Троцкі. Асуджаны на забойства". Частка 1-я.
22.30 Начны "Час".
23.00 Цывілізацыя. Ваццаў. Ніжнікскі.
23.30 Начная змена.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 "Гэта – Галівуд!".
9.20 "Граніца". Фільм 2-і.
10.20 "Сетка".
16.00 Весткі.
16.20 "З новым шчасцем!".
17.10 Афіша.
17.20 Весткі – Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі – Масква.
19.55 Шматсерыйны маст. фільм "Сямейныя тайны".
20.55 Дэтэктыў "Марасейка, 12". Фільм 6-ы. "Бабіна лета".
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі – Падрабязнасці.
22.20 Весткі – Масква.
22.30 Канцэрт, прысвечаны Дню пагранічніка.
23.35–1.26 Вострасюжэтны фільм "Трывожны вылет".

КУЛЬТУРА

9.15 Графаман.
9.40 "Навука немагчымага". "Канец свету".
10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!"
10.55 Да Дня пагранічніка. "Востраў".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Агульны дом". "З песняй па жыцці". Дак. фільм.
12.20 "Лінія жыцця". Аляксандр Міта.
13.15 "Урокі рускай". М. В. Гогаль. "Мёртвыя душы". Чытае Міхаіл Ульянаў.
13.30 "Прыступкі да славы".
14.30 Ток-шоу "Найўзгляд". Тацяна Крайчанка.
15.10 Кіно – дзецям. "Горас і Ціна".
15.35 "Праметэй". Мультфільм.
15.50 "Храните рукопись, о други, для себя". Передача 1-я.
16.05 "Расійскі кур'ер". Суздаль (Уладзімірская вобласць).
16.35 "Навука немагчымага". "Канец свету".
17.50 "Палацавыя тайны". "Неадбыўшаяся імператрыца".
18.15 "Балтыйская сцэна". Перадача 5-я.
18.45 "Партытура не гарыць". Аўтарская праграма А. Варгафціка.
19.10 "ХХ стагоддзе. Выбранае". "Дзманы глуханямых". Максімілян Валошын.
19.50 Да Дня пагранічніка. "Людзі ў акіяне". 21.25 "Што рабіць?" Праграма В. Трацякова.
22.20 "Больш, чым каханне". "Каханне і вар'яцтва Зінаіды Райх".
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Чорны крумкач". Вострасюжэтны фільм.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Увага. Вышук!". "Варонежская вендэта".
10.20 "Вочная стаўка". "Сіямскія блізняты".
11.20 Крымінал.
11.30 КДБ супраць ЦРУ. Дэтэктыў "ТАСС упаўнаважаны заявіць...". 7-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно". Ток-шоу. 14.40 Крымінал.
15.30 "Па імені Барон...". Крымінальная драма.
16.40 Баявік "Брудная работа". 1-я серыя. 17.40 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 18.35 "Чорны крумкач". 10-я серыя.
19.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 2-я серыя.
21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дня.
22.05 "Хуткая дапамога-3".
23.30–1.05 Гардон.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
6.10 "Віртуальны свет".
6.20 "Добро пожаловаться".
6.30 Навіны СНД.
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Партрэт у інтэр'еры".
8.45 Баявік "Заўтра не прыйдзе ніколі".
11.00 Тэма дня.
11.15 "СТБ-спорт". Тэлеальманах.
11.30 "Сакрэтныя матэрыялы".
12.30 Канал гісторыі: "Паляванне на атам".
13.30 "24 гадзіны".
13.45 "Прыпынак па запатрабаванню-2".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
16.30, 23.05 "24 гадзіны".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць". Тэленавела.
18.00 "Відавочца".
18.30 "Этыкет".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.00 "24 гадзіны".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Пакуль гарыць свечка".
20.00 "Віртуальны свет".
20.10 Навіны СНД.
20.25 "Арт-экспрэс".
20.40 "Дыскаверы на СТБ".
21.00 Кіно: "Падстава".
23.20 "Ілюзіён". "М" ("Забойца").
1.30 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм.
17.45 "Гарэзнікі".
18.15 "Еўропа сёння".
18.40 Прагноз надвор'я.
18.45 Маст. фільм "Перахватчыкі".
20.15 Тэлемагазін.
20.20 К-відэа. "Топ-8".
20.25 "Вечарніца".
20.40, 23.15 Навіны.
20.50 Дак. фільм "Быццам коні з далёкіх вякоў".
21.00 Гурман-клуб.
21.25 Прагноз надвор'я.
21.30 Маст. фільм "Сіндыкат".

СЕРАДА, 29 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.50 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 "Людзі ў цывільным".
10.05 Здароўе.
10.35 "Навальнічныя камяні".
11.00, 21.50 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 "Людзі на балоце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 6-я серыя.
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
14.30 "Час мясцовы". Рэпартажы з правінцыі.
15.20 "Апошняя рэзервацыя". Мультсерыял. 1-я серыя.
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5 х 5".
17.05 "Людзі ў цывільным".
18.00 Навіны.
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Масква – Мінск".
18.50 Дэтэктыў "Чалавек з групы "Альфа". Фільм 1-ы.
20.20 "Дзелавыя людзі". Відэафільм.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.45 Спорт-кур'ер.
22.55 "Расследаванне пачаць". Маст. фільм. Фільм 2-і. "Паклёп". 2-я серыя.
0.05 Конны спорт. Этап Кубка свету. Выездка.
1.10 Крымінальнае дасье.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Сямейныя вузы".
9.10 Смехапанарама.
9.40 "Хто хоча стаць мільянерам?" 10.40 "Ералаш".
10.50 Бібліяманія.
15.00 "Імперыя пад ударам. Бастард".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "З лёгкай парай".
18.00 Чакай мяне.
19.00 Руская рулетка.
20.00 Час.
20.35 "Імперыя пад ударам. Плётка".
21.40 Лубянка. "Л. Троцкі. Асуджаны на забойства". Частка 2-я.
22.30 Начны "Час".
23.00 Рускі экстрым.

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі. 7.10 Дзяжурная часць.
7.15 Масква – Мінск.
7.30 Дарожны патруль.
7.40 "Пралог". Частка II.
8.10 "Гэта – Галівуд!".
9.20 "Граніца". Фільм 3-і. "Нябачны рубеж". 10.20 "Сетка".
16.20 "З новым шчасцем!".
17.10 Афіша.
17.20 Весткі – Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі – Масква.
19.55 Маст. фільм "Сямейныя тайны".
20.55 "Марасейка, 12". Фільм 7-ы. "Бывай, паліцэйскі". Частка 1-я.
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі – Падрабязнасці.
22.20 Мясцовы час. Весткі – Масква.
22.30 Клуб сенатараў.
23.15 Вострасюжэтны фільм "Пагоня ўсляпую".
1.05–2.05 Гарачая дзесятка.

КУЛЬТУРА

15.00, 17.30 Навіны культуры.
15.10 Кіно – дзецям. "Горас і Ціна".
15.35 "Кот у ботах". Мультфільм.
15.50 "Храните рукопись, о други, для себя". Передача 2-я.
16.05 "Ноу-хау". Тэлечасопіс.
16.35 "Навука немагчымага". "Іншапланецяне: дзе ж яны?"
17.50 "Хто мы?". "Пакараць нельга памілаваць". Перадача 10-я.
18.15 "Балтыйская сцэна". Перадача 6-я.
18.45 Крэмль музычны.
19.25 "Рэкс".
19.40 "Гоя ў Бардо". Маст. фільм.
21.20 Дак. серыял "Падарожжа з Хемінгуэем". Частка 1-я.
22.15 "Айчына і лёсы". Чычэрыны.
23.00 Навіны культуры.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Чорны крумкач". Маст. фільм.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 "Крымінальная Расія". "Турэмны воўк". 2-я серыя.
9.55 "Кватэрнае пытанне". "Спальня для маладых".
10.30 Экалагічнае "Асяроддзе".
11.20 Крымінал.
11.35 "ТАСС упаўнаважаны заявіць...". 8-я серыя.
13.00, 15.00, 23.10 Сёння.
13.20 "Прынцып "Даміно". Ток-шоу. 14.40 Крымінал.
15.30 "Па імені Барон...". Крымінальная драма.
16.35 Баявік "Брудная работа".
17.40 Крымінал.
18.00, 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам.
18.35 Маст. фільм "Чорны крумкач". 11-я серыя.
19.45 Крымінальная драма "Па імені Барон...". 3-я серыя.
21.35 Герой дня.
22.05 "Хуткая дапамога-3".
23.30–1.05 Гардон.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.20 "Віртуальны свет".
6.30 "Тэма дня".
6.40 "Сняданак з Лікай".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Аўтапанарама".
8.45 Трылер "Падстава".
11.00 Навіны СНД.
11.15 "СТБ-спорт".
11.30 "Загадкавы свет". Тэлесерыял.
12.30 Канал гісторыі: "Работы, аб якіх можна толькі марыць". Дак. фільм. 13.30 "24 гадзіны".
13.45 "Прыпынак па запатрабаванню-2". 14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
16.30 "24 гадзіны".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць".
18.00 "Відавочца". 18.30 "Этыкет". 18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.00 "24 гадзіны".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Аўтапанарама".
19.45 Навіны СНД.
20.00 "Фільм, фільм, фільм".
20.15 "Віртуальны свет".
20.25 "Еўропа – агульная спадчына".
20.30 "Навіны сусветнай шоу-індустрыі".
21.00 Кіно: "Пагружэнне ў бездань".
23.05 "24 гадзіны".
23.20 "Ілюзіён": "Герцагіня і Брудны Ліс".
1.40 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм "Ну, пачакай!".
17.45 "Гарэзнікі".
18.15 Дак. фільм "Выратаваць загінуўшае".
18.40 Прагноз надвор'я.
18.45 Прыгодніцкі фільм "Акулы".
20.20 Тэлемагазін.
20.25 "Вечарніца".
20.40, 23.15 Навіны.
20.50 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Адпачываем у Румыніі" (Чарнаморскія курорты).
21.00 "Трымай кардан шырэй".
21.15 Маст. фільм "Грашовы поезд".

ЧАЦВЕР, 30 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Юрыдычная паліцыя". Серыял.
10.05 Тэлевітамін.
10.35 "Навальнічныя камяні".
11.00, 21.50 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 "Людзі на балоце. Палеская хроніка". Маст. фільм.
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
14.30 Існасць.
15.20 "Апошняя рэзервацыя".
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5 х 5".
17.05 "Юрыдычная паліцыя".
18.25 Зона Ікс.
18.40 Дэтэктыў "Чалавек з групы "Альфа".
20.20 "Наша спадчына". Шэдэўры Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.45 Спорт-кур'ер.
22.55 Серыял "VIP".
0.00 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Сямейныя вузы".
9.15 "Куміры". Ларыса Лужына.
9.45 "Руска рулетка".
10.45 "Ералаш".
15.00 "Імперыя пад ударам. Плётка".
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 Самі з вусамі.
19.00 "Слабае звяно".
20.00 Час.
20.35 "Імперыя пад ударам. Вялікі правакатар" (заключная серыя).
21.40 Чалавек і закон.
22.30 Начны "Час".
23.00 "На футболе". "Апошні шанц пакалення Маставога".
23.30 Начная змена.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 "Гэта – Галівуд!".
9.20 "Граніца". Фільм 4-ы. "Снежныя людзі".
10.20 "Сетка".
16.20 "Доктар". Дак. фільм.
17.10 Афіша.
17.20 Весткі – Масква.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Весткі – Масква.
19.55 Маст. фільм "Сямейныя тайны".
20.55 "Марасейка, 12". Фільм 7-ы. "Бывай, паліцэйскі". Частка 2-я.
21.45 Дарожны патруль.
22.00 Весткі – Падрабязнасці.
22.20 Весткі – Масква.
22.30 Нацыянальная прэмія Германіі. Франка Патэнтэ ў фільме "Бяжы, Лола, бяжы".
0.05–1.32 Камедыя "Курыца".

КУЛЬТУРА

9.15 Прагулкі па Брадвею.
9.40 "Навука немагчымага". "Ці можам мы дацягнуцца да зорак?".
10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
10.45 "Айчына і лёсы". Чычэрыны.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 Чым жыве Расія.
12.20 Дак. серыял "Падарожжа з Хемінгуэем". Частка 1-я.
13.15 "Урокі рускай". М. В. Гогаль. "Мёртвыя душы". Чытае Міхаіл Ульянаў.
13.30 "Прыступкі да славы".
14.20 Жывое дрэва рамёстваў.
14.30 "Залаты п'едэстал". Усевалад Баброў.
15.10 "Горас і Ціна".
15.35 "Васіліса Мікулішна". Мультфільм.
15.50 "Храните рукопись, о други, для себя". Передача 3-я.
16.05 "Вандроўкі музыканта". Вядучы С. Уладзімірскі.
16.35 "Навука немагчымага". "Ці можам мы дацягнуцца да зорак?".
17.50 "Пятае вымярэнне". Аўтарская праграма І. Антонавай.
18.15 "Балтыйская сцэна". Перадача 7-я, заключная.
18.45 "Час музыкі". Тэлечасопіс.
19.25 "Рэкс".
19.50 "Сіндбад". Маст. фільм.
21.20 "Культурная рэвалюцыя". "Кінутыя дзеці – плата за свабоду". Праграма М. Швыдкога.
22.15 "Эпізоды". Аксана Мысіна.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 23.10 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ
7.50 "Чорны крумкач". Вострасюжэтны фільм.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Чыстасардэчнае прызнанне.
9.55 "Шоу Алены Сцепаненка".
11.20 Крымінал.
11.40 КДБ супраць ЦРУ. Дэтэктыў "ТАСС упаўнаважаны заявіць...". 9-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно". Ток-шоу. 14.40 Крымінал.
15.30 "Па імені Барон...". Крымінальная драма.
16.40 "Брудная работа".
17.40 Крымінал.
18.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 18.40 "Чорны крумкач". 12-я серыя. 19.45 "Па імені Барон...". 4-я серыя.
21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 21.35 Герой дня.
22.05 "Зусім сакрэтна". "Кроў на пагонах". 23.30 Гардон.
0.05–0.50 Усе зоркі Чэмпіянату свету па футболу.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.15 "Віртуальны свет".
6.25 "Добро пожаловаться".
6.35 "Тэма дня".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры"
7.10 Мультфільмы.
8.30 Фільм, фільм, фільм".
8.45 Баявік "Пагружэнне ў бездань". 11.00 Навіны СНД.
11.15 "СТБ-спорт".
11.30 "Медыкі". Тэлесерыял.
12.30 Канал гісторыі: "Рэно". Дак. фільм.
13.30, 16.30, 19.00, 23.05 "24 гадзіны".
13.45 "Прыпынак па запатрабаванню-2".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць".
18.00 "Дзіўныя людзі". Дак. фільм. 18.30 "Этыкет".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Радыёкропка".
19.50 "Віртуальны свет".
20.00 "Рамонт".
20.15 Навіны СНД.
20.30 "Роднай песні ваявода". Дак. фільм.
21.00 Маст. фільм "Злодзей".
1.20 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм "Праметэй".
17.45 "Гарэзнікі".
18.00 "Прагулкі пад вадой" (Галапагоскія астравы).
18.25 Прагноз надвор'я.
18.30 Маст. фільм "Патруль часу".
20.20 К-відэа. "Топ-8".
20.25 "Вечарніца".
20.40, 23.15 Навіны.
20.50 Маст. фільм "Старшыня".

ПЯТНІЦА, 31 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.35 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Юрыдычная паліцыя".
10.05 Сад мары.
10.35 "Навальнічныя камяні".
11.00, 21.50 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 "І смех, і бяда". Кароткаметражны фільм.
13.45 "Людзі на балоце. Палеская хроніка". Маст. фільм. 8-я серыя, заключная "Глыбокая баразна".
15.20 "Апошняя рэзервацыя".
15.45 "Навальнічныя камяні".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5 х 5".
17.05 "Юрыдычная паліцыя".
18.25 Зона Ікс.
18.40 Гадзіна прафесіянала.
19.05 Меладрама "Двое на востраве слёз". 20.40 Калыханка.
22.45 Спорт-кур'ер.
23.00 "Камісар Шыманскі".
0.50 Беларуская дваццатка.

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Сямейныя вузы".
9.15 Дак. дэтэктыў. "Паядынак. Справа "архангелаў".
9.45 "Слабае звяно".
10.45 "Ералаш".
14.20 Адкрыццё Чэмпіянату свету па футболу. Зборная Францыі – зборная Сенегала".
16.30 "Самі з вусамі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 Дак. дэтэктыў "Д'ябальская калясніца". Справа 2000 года.
19.00 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.30 На Чэмпіянаце свету па футболу. 21.35 Фільм "Рокі".
23.50 Трылер "Буйства".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 "Гэта – Галівуд!".
9.20 "Граніца". Фільм 5-ы. "Жоўты ўсход".
10.20 "Сетка".
16.20 Прэс-клуб.
17.30 Уся Расія.
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.00 Весткі.
19.35 Весткі – Масква.
19.55 Гутарка з А. І. Салжаніцыным.
20.20 Вострасюжэтны фільм "Гангстэры ў акіяне".
23.00 Вострасюжэтны фільм "Круты паліцэйскі".
0.45–1.41 "Кінескоп" з Пятром Шапаціннікам. "Канскі фестываль".

КУЛЬТУРА

9.15 "Рамантыка раманса". Вядучы Л. Сярэбраннікаў.
9.40 "Навука немагчымага". "Цела будучыні".
10.35 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
10.45 "Эпізоды". Аксана Мысіна.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Прыгоды Болека і Лёлека".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 Чым жыве Расія.
12.20 "Культурная рэвалюцыя". "Кінутыя дзеці – плата за свабоду".
13.15 М. В. Гогаль. "Мёртвыя душы". Чытае Міхаіл Ульянаў.
13.30 "Прыступкі да славы". Тэлесерыял.
14.30 Архітэктурная галерэя.
14.45 "Улада факта".
15.10 "Горас і Ціна".
15.35 "Васіліса Прыгожая".
15.50 "Храните рукопись, о други, для себя". Передача 4-я.
16.05 Сенсацыя! Сенсацыя? Сенсацыя...
16.35 "Навука немагчымага". "Цела будучыні".
17.50 "Хто там...". Аўтарская праграма В. Верніка.
18.15 "ХХ стагоддзе. Выбранае". "Пустыннік". Міхаіл Несцераў. Да 140-годдзя з дня нараджэння.
18.55 "Царская ложа". "Балет, балет...". 19.35 "Рэкс".
19.45 "Пацаны". Маст. фільм.
21.20 Блеф-клуб.
22.05 "Залаты жук". Маст. фільм з цыкла "Таямнічыя гісторыі Эдгара Алана По".
23.25 "Джазафрэнія". Вядучы І. Бутман.

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 "Чорны крумкач". Вострасюжэтны фільм.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Зусім сакрэтна.
10.20 Служба выратавання.
11.20 Крымінал.
11.35 "ТАСС упаўнаважаны заявіць...". 10-я серыя, заключная.
13.25 "Дзіўныя людзі". "Працяг будзе..." з Юліяй Мяньшовай.
14.20 Пепсі-чарт.
15.30 "Па імені Барон...". Крымінальная драма.
16.40 "Увага. Вышук!". "Уральскія пярэваратні". 17.40 Крымінал.
18.00, 21.00 "Сёння" з Пятром Марчанкам. 18.35 "Свабода слова" з Савікам Шустэрам.
20.10 "Крымінальная Расія". "Фальшываманетчыкі". 1-я серыя.
21.40 "Паліцэйскія. Паветраны патруль". Серыял.
23.55 "Прыватныя ўрокі" з Сільвіяй Крыстэль. Эратычная меладрама.
1.45–2.35 Кома.

СТБ

6.00 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 6.20 "Віртуальны свет".
6.30 "Тэма дня".
6.40 "Сняданак з Лікай".
6.45 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
7.10 Мультфільмы.
8.30 "Аўтапанарама".
8.45 Драма "Злодзей".
11.00 Навіны СНД.
11.15 "СТБ-спорт".
11.30 "Медыкі".
12.30 "Дзіўныя вылячэнні". Дак. фільм. 13.30, 16.30, 19.00, 23.20 "24 гадзіны".
13.45 "Прыпынак па запатрабаванню-2".
14.50 Мультфільмы.
16.05 "Паўэр рэйнджэрс, або Магутныя рэйнджэры".
16.45 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
17.00 "Яго, цёмная страсць".
18.00 "Дзіўныя людзі". Дак. фільм. 18.30 "Этыкет".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Партрэт у інтэр'еры".
19.45 "Прывітанне, доктар!".
20.00 "Вялікія мастакі свету".
20.05 Навіны СНД.
20.20 "Аўтапанарама".
20.35 "Віртуальны свет".
20.45 "Закон і крымінал".
21.00 "Каратыстка". Прыгодніцкі фільм. 23.35 "Адская кухня". Гангстэрскі трылер.
1.50 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

17.30 Мультфільм "Каты-арыстакраты".
18.40 Прагноз надвор'я.
18.45 Маст. фільм "Шчыра Ваш...". 20.10 Тэлемагазін.
20.15 "Мастацтва жыцця".
20.25 "Вечарніца".
20.40, 23.15 Навіны.
20.50 "Камкон-тур" прадстаўляе: "Адпачываем у Румыніі" (Экскурсіі па Трансільваніі).
21.00 Фантастычны баявік "Чужыя".

СУБОТА, 1 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.15 Серыял "Жанчына ў белым". 2-я серыя.
8.05 "Пятае вымярэнне".
8.30 Існасць.
9.15 Індыйскае кіно. "Шалёнае сэрца". 1-я і 2-я серыі.
12.15 Сад мары.
12.40 Каралеўскае паляванне.
13.10 Здароўе. Тэлечасопіс.
13.35 Прыгодніцкі фільм "Бухта французскага пірата" 1-я серыя.
14.30 "Пара надзей". Дак. фільм пра таленавітую моладзь Беларусі. 15.20 Серыял "Камісар Шыманскі".
16.55 Беларуская дваццатка.
17.20 "Пяць цудаў".
17.50 Мультфільм "Баранкін, будзь чалавекам!".
18.15 "Дзелавыя людзі". Відэафільм. 18.35 З дакладных крыніц.
19.25 "На скрыжаваннях Еўропы".
20.15 Серыял "VIP".
21.00 Панарама тыдня.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 Драма "Дочкі караля".
0.00 Дак. серыял "Утаймавальнік духаў".
0.25 "Магія кікбоксінгу". Міжнародны турнір з удзелам спартсменаў Еўропы і Азіі.

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл. 7.30 Мультфільм "Нязнайка на Месяцы".
8.00 Канцэртная праграма для дзяцей "Нязнайка ў кругу сяброў". 9.10 Смехапанарама.
9.45 Смак.
10.05 У свеце жывёл.
10.45 Здароўе.
11.20 Дак. дэтэктыў. "Д'ябальская калясніца". Справа 2000 года.
11.50 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Уругвая – зборная Даніі.
14.15 "Качыныя гісторыі".
14.40 "Каб памяталі...". Юрый Валынцаў.
15.20 Камедыя "Дарагое задавальненне".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 Алег Газманаў, Мікалай Баскаў, Наташа Каралёва і іншыя ў святочным канцэрце да Дня абароны дзяцей.
19.00 "Хто хоча стаць мільянерам?". 20.00 Час.
20.30 Што? Дзе? Калі?
21.40 Камедыя "Як разабрацца са справамі".
23.45 Баявік "Джоні-мнемонік".

РАСІЯ

7.20 Прыгодніцкі серыял "Уладар звяроў".
8.10 "Ваенная праграма" Аляксандра Сладкова.
8.25 Залаты ключ.
8.50 Здароўе і жыццё.
9.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Ірландыі – зборная Камеруна.
11.30 Добрай раніцы, краіна!
11.55 "Сто да аднаго".
12.50 "Навука і тэхніка". Навукова-пазнавальная праграма.
14.00, 19.00 Весткі.
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Германіі – зборная Саудаўскай Аравіі.
16.30 Камедыйны серыял "Юрыкі". 17.00 Мая сям'я.
17.55 Аншлаг.
19.25 Люстэрка.
20.00 Вострасюжэтны фільм "Таксі-2".
21.40 Лаўрэат прэміі "Ніка". Маст. фільм. "Механічная сюіта".
23.50 Дзённік чэмпіянату свету па футболу. 0.20 Камедыя "Голая ў капелюшы".

КУЛЬТУРА

9.10 "Тайна птушынага змея". Дзіцячы дак. серыял.
9.35 ВУглы манежа.
10.05 "Чалавек у жалезнай масцы". Мультфільм.
11.05 Бабуліны рэцэпты.
11.20 ГЭГ.
11.35 1001 аповед пра кіно.
11.50 "Гаспадыня дзіцячага дома". Тэлеспектакль. Частка 1-я.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 "Не хачу быць дарослым...". Дак. фільм.
14.15 "Музыка. Дзеці. Будучыня...". Канцэрт лаўрэатаў конкурсу юных музыкантаў "Шчаўкунчык".
15.30 "Казка казак". Мультфільм.
16.00 Графаман.
16.25 "Парыжскі часопіс". Марыя Васільева.
16.55 "Гістарычныя канцэрты".
17.35 "Сферы" з Інакенціем Іванковым. 18.15 "У вашым доме". Пітэр Усцінаў.
18.55 Смеханастальгія.
19.20 "Час, наперад!". Маст. фільм. 1-я серыя.
20.35 "Новая тэатральная гасціная". А. Н. Астроўскі ў доме А. Н. Астроўскага".
21.50 "Далёкія галасы, застыўшыя жыцці". Маст. фільм.
23.25 "Я да вас лячу ўспамінам". Анімацыйны фільм для дарослых.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.15 Свет прыгод. Серыял "Люстэрка, люстэрка".
7.55 Ох, ужо гэтыя дзеці!
8.25 "Без рэцэпта".
9.15 Надвор'е на заўтра.
9.20 "Шчырае прызнанне".
9.50 Наталля Оуэн. "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
10.25 "Кватэрнае пытанне". "Шэсць дзяцей і адна гасціная".
11.25 Фільм "Раз'юшаны аўтобус".
13.30 Падарожжы натураліста.
14.05 Свая гульня.
15.25 "Згублены рай". Прафесія – рэпарцёр. 15.55 Аўтастопам па Еўропах. "Працяг будзе...".
16.55 "Пажыральнікі змей". Серыял. "Невядомая планета".
18.45 Дэтэктыў "Сышчыкі".
19.55 Камедыя "Стрыптыз".
22.20 Серыял "Зорныя вароты".
23.20 "Усе адразу!". Начныя забавы.
23.55 Кіно не для ўсіх. Кіра Муратава. "Тры гісторыі".

СТБ

6.15 Канал гісторыі: "Рэно" Дак. фільм.
7.15 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
7.30 Мультфільм "Русалачка", "Цік-герой", "Джын-Джын з краіны Пандаленд", "Грыфіны".
10.00 "СТБ-спорт".
10.15 "Аўтапанарама".
10.35 "Снеданне з Лікай".
11.00 "Пароль – "Вечнасць". Тэлесерыял.
12.00 "Цудоўныя людзі". Дак. фільм. 12.30 "Экзотыка".
12.45 "Груз без маркіроўкі". Прыгодніцкі фільм.
14.40 "Відавочца".
15.15 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 15.30 "Разам".
15.45 "Рамонт".
16.00 "Чалавек-павук".
16.55 Сямейнае кіно, "Монстр".
18.00 Тэма дня.
18.15 "Радыёкропка".
18.35 "Селянін". Дак. фільм.
19.30 "Тры хіты ў Алькатрасе".
20.00 "Гадзіна пік".
21.00 "Перахватчыкі". Фантастычны баявік. 23.00 "Еўропа – агульная спадчына".
23.05 "Стваральнік". Дак. фільм.
23.15 "Мутанты Ікс". Тэлесерыял.
0.15 "Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
0.45 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

15.00 Камедыя "Па запалкі".
16.30 "Простае пытанне".
16.40 Мультфільмы 50-х.
17.15 Гурман-клуб.
17.40 Прагноз надвор'я.
17.45 Маст. фільм "Мадам Бавары". 20.20 К-відэа "Топ-8".
20.25 "Ракурс".
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Увесь свет у далоні?".
21.10 Прагноз надвор'я.
21.15 Маст. фільм "Народ супраць Лары Флінта".

НЯДЗЕЛЯ, 2 ЧЭРВЕНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.15 Серыял "Жанчына ў белым".
8.05 "Аграсвет". 8.30 Арсенал.
9.15 Мультыклуб. 9.45 Фільм-казка "Прыгоды Пінокіо".
11.30 "Усё нармальна, мама!".
12.10 Тэлевітамін.
12.40 "Бухта французскага пірата". Маст. фільм.
13.30 "Лёс чалавека". "Сем Я" Аркадзя Корбута.
14.00 "Спявай, душа!". Фальклорныя калектывы Бярэзінскага раёна.
14.30 "Наша спадчына". Шэдэўры Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі. 14.45 "І іншыя афіцыйныя асобы". 15.20 Свет і мы.
15.40 Маст. фільм "Цень, ці Магчыма ўсё абыдзецца".
17.30 Крымінальнае дасье.
18.00 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
18.30 "Час мясцовы".
19.00 Планета "АРТ".
19.30 Тэлебарометр.
19.45 Энцыклапедыя беларускага спорту. Лёгкая атлетыка.
20.00 Панарама аналітычная.
20.40 Спорт-кур'ер.
20.50 "Дзяўчына спяшаецца на спатканне".
22.00 Дом кіно. Рэжысёр і аператар Дзмітрый Зайцаў.
22.25 "Жулі Леско".
0.00 Дак. серыял "Утаймавальнік духаў".

ГРТ

7.00 Навіны.
7.10 Армейскі магазін.
7.40 "Цімон і Пумба".
8.05 Мультфільм "Нязнайка на Месяцы".
8.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Аргенціны – Зборная Нігерыі. У перапынку – 9.15 – Навіны (з субцітрамі).
10.30 Дэтэктыў Агаты Крысці "Забойства ў доме вікарыя".
12.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Англіі – зборная Швецыі. У перапынку – 13.15 – Навіны (з субцітрамі).
14.35 "Мікі Маўс і яго сябры".
15.00 "Ералаш".
15.10 Маст. фільм "Адзіная".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Жарт за жартам".
17.55 Камедыя "Запасны ігрок".
19.35 Супербаявік "Трынаццаты воін". 21.30 Часы.
22.45 Дэтэктыў "Штаны".

РАСІЯ

6.55 "Уладар звяроў".
7.50 Рускае лата.
8.40 Усерасійская латарэя "ТБ Бінга шоу".
9.20 Сам сабе рэжысёр.
10.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Парагвая – зборная ПАР.
12.30 "Гарадок". Дайджэст.
12.55 "ХА". Маленькія камедыі.
13.10 Парламенцкая гадзіна.
14.00 Весткі.
14.20 Футбол. Чэмпіянат свету. Зборная Іспаніі – зборная Славеніі. 16.30 ТБ Бінга навіны.
16.35 Мег Райан і Нікалас Кейдж у маст. фільме "Горад анёлаў".
19.00 Весткі тыдня.
20.10 "Гарадок".
20.40 Маст. фільм "Адвакат д'ябла". 23.25 Дзённік Чэмпіянату свету па футболу.
23.40 "Урачыстая цырымонія адкрыцця XIII Адкрытага расійскага кінафестывалю. Трансляцыя з Сочы.

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.10 "Тайны птушынага змея". Дзіцячы дак. серыял.
9.35 "Перапутавы астравы". Тэлегульня для школьнікаў.
10.00 Маст. фільм "Дружок".
11.05 "Зіг і Пюс ратуюць Ненет". Мультфільм.
11.20 Нядоўгія гісторыі.
11.35 1001 аповед пра кіно.
11.50 "Гаспадыня дзіцячага дома". Тэлеспектакль. Частка 2-я.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.10 "Тры бананы". Мультфільм.
14.35 Опера "Севільскі цырульнік". 17.35 Тым часам.
18.15 "Дом акцёра". "Дзеці, дзецям, пра дзяцей...".
18.55 "Рэкс". Мультсерыял.
19.15 "Час, наперад!". Маст. фільм. 20.35 "Госць у акцёрскай студыі". Энтані Куін.
21.50 "Вышэйшая праўда". Маст. фільм.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сёння.
7.20 Серыял "Люстэрка, люстэрка". 8.10 Пепсі-чарт.
9.15 Дэтэктыў "Сышчыкі".
10.25 Аляксандр Буйноў у праграме "Раслiннае жыццё".
11.20 Камедыя "Рускі цуд".
13.05 Смачныя гісторыі.
13.25 Служба выратавання.
14.00 Свая гульня.
15.20 "Герой каўказскай нацыянальнасці". "Прафесія – рэпарцёр". 15.45 "Я і мой сабака".
16.40 Мікіта Высоцкі. "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
17.15 "Вочная стаўка". "Сямейны кат". 17.50 "Шоу Алены Сцепаненка". 18.50 Дэтэктыў "Сышчыкі". 20.00 "Надоечы" з Леанідам Парфёнавым. 21.15 Лялькі. 21.35 Дэтэктыў "Гарачыня цела". 23.55 Серыял "Зорныя вароты". "Без памяці".

СТБ

6.15 Канал гісторыі: "Дзіўныя вылячэнні". 7.15 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
7.30 Мультфільмы "Русалачка", "Цік-герой", "Джын-Джын з краіны Пандаленд", "Сімпсаны".
10.00 "Тры хіты ў "Алькатрасе".
10.30 "Гадзіна пік". 11.30 "Экзотыка". 11.45 "Снеданне з Лікай".
12.05 "Добры дзень, доктар!".
12.20 Міншчына. Людзі, падзеі, факты. 12.30 "Разам".
12,45 "Адзін памножыўшы на адзін". Трагікамедыя.
14.50 "Відавочца".
15.25 "Агенцтва". Камедыйны серыял. 16.00 "Чалавек-павук".
16.55 "Сямейнае кіно з калекцыі "Hallmark": "Монстр".
18.00 "Германскі аддзел". Дак. фільм. 18.30 "Узрывальнік". Шпіёнскі баявік. 20.30 "168 гадзін". 21.30 "Аўтапанарама".
21.50 "Арт-экспрэс".
22.05 "Закон і крымінал".
22.20 "Пакуль гарыць свечка...".
22.55 "Сакрэтныя матэрыялы".
23.55 "Альфрэд Хічкок прадстаўляе". Тэлесерыял.
0.25 Начны музычны канал.
1.30 Музыка на СТБ.

8 КАНАЛ

15.00 Маст. фільм "Пунсовыя ветразі". 16.30 "Еўропа сёння".
16.40 Мультфільм "Аладзін".
17.00 Гангстэрская камедыя "Як рыбка без вады".
18.30 "Трымай кардан шырэй".
18.45 Прагноз надвор'я.
18.50 Маст. фільм "Раманс пра закаханых". 20,45 "Вечарніца".
21.00 У бары "У Алега".
21.40 Прагноз надвор'я.
21.45 "Джэймс Бонд – агент 007".

Беларускі камерцыйны інстытут кіравання выказвае глыбокае спачуванне дэкану юрыдычнага факультэта Л.І.Новікаву з прычыны напаткаўшага яго гора — смерці МАЦІ.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах. Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны
Ала КЛЮЙКО.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 3274
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 24.5.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.